

Как да използваме Оперативните програми на България за финансиране на устойчиви енергийни проекти

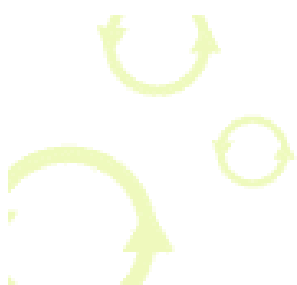
Ръководство за финансиране на енергийни проекти
от Структурните фондове

Септември 2007

Съдържание

Увод	1
Кохезионна политика на ЕС	2
Структурните фондове като основен инструмент на регионалната политика на ЕС	4
Национална стратегическа референтна рамка	7
Какво представляват оперативните програми на Република България?	12
Оперативна програма “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”	13
Оперативна програма “Регионално развитие”	21
Оперативна програма “Околна среда”	27
Оперативна програма “Транспорт”	32
Оперативна програма “Административен капацитет”	33
Общи правила при усвояването на средствата по оперативните програми	36
Правила на финансирането	36
Видове проекти	40
Схема за безвъзмездна помощ	40
Инвестиционни проекти	40
Апликационна форма	40
Как ще се оценяват проекти за финансиране по СКФ?	41
Полезни връзки	43

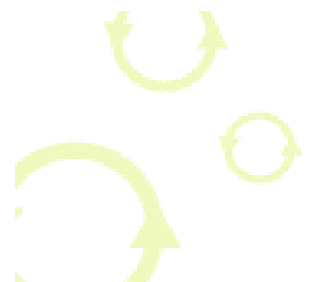
Увод

Това ръководство е насочено към общините в България, които планират да подготвят енергийно ефективни проекти за финансиране от Структурните фондове през периода 2007-2013 г., но може да бъде полезно за всички организации, които работят в областта на устойчивото използване на енергията.

Документът представлява анализ на връзките между европейските приоритети в областта на устойчивото развитие, климата и енергийната ефективност, съответстващите им приоритети в националната стратегическа референтна рамка и оперативните програми и конкретните операции и мерки, които имат отношение към тези приоритети. Този анализ дава представа за възможностите за формулиране на проекти в областта на енергийната ефективност, които различните български общини биха могли да представят за финансиране от европейските фондове.

Анализът се основава на одобрени от Европейската комисия програми, планове, директиви, регламенти и др., както и на Националната стратегическа референтна рамка за периода 2007-2013 г. и на сегемте оперативни програми.

Това ръководство съдържа преглед на Оперативните програми, както са предложени от България на Европейската комисия през ноември 2006 г. (респективно март 2007 г.). Веднага след като крайните версии бъдат одобрени, ръководството ще бъде осъвременено и неговата окончателна версия ще бъде публикувана до края на 2007 г.

Кохезионна политика на ЕС

Европейският съюз прие новата си стратегическа рамка за развитие преди последното си разширение. Тази политика се нарича още политика за икономическо и социално сближаване и бе създадена в резултат на обединението в едно цяло на регионалните, социалните и някои селскостопански политики. Обединяването на тези политики бе мотивирано от нуждата от по-добра координация между трите области.

Политиката за икономическо и социално сближаване, или Кохезионната политика на ЕС, се счита за една от най-важните политики на ЕС. Ето защо, ЕС заделя за нея повече от една трета от общия си бюджет. Структурната политика на ЕС цели укрепване на икономическото и социално сближаване между всички страни членки на ЕС и кандидатстващите за членство страни. Тя е насочена основно към намаляване на различията в развитието на европейските региони. Това означава, че основната част от подкрепата е насочена към най-малко развитите в структурно отношение региони, острови и селски райони на страните членки.

Още през март 2000 г. в Лисабон, в опит да се подобрят икономическите резултати на ЕС, беше приета Стратегия, целяща да направи Европа най-успешната и конкурентна "икономика на знанието" в света до 2010 г. Съветът от Ница през декември 2000 г. превърна целите от Лисабон за намаляване на бедността в координирана Стратегия на ЕС за социална интеграция. На Съвета в Гьотеборг през юни 2001 г. Стратегията от Лисабон беше разширена, като беше прибавен акцент върху защитата на околната среда и постигане на по-устойчиво развитие.

Третият Кохезионен доклад заключи, че разширяването на ЕС до 25 страни членки, в последствие до 27 и повече, е безпрецедентно предизвикателство за конкурентоспособността и вътрешната кохезия в ЕС. Разширяването доведе до задълбочаване на различията в икономическото развитие, изместване на глобалния проблем с "неравенството" на изток в географски аспект и все по-трудната ситуация по отношение на заетостта.

На 16 декември 2005 г. Европейската комисия прие предложение за финансовите перспективи за периода 2007-2013 г. на разширения Европейски съюз, съставен от 27 държави членки. ЕК сподели виждането, че интервенцията на ЕС в множество ключови области изисква засилване. Комисията взе решение, че е необходимо провеждане на амбициозна Кохезионна политика, която да бъде подплатена със сериозни финансови ресурси. Финансовият ангажимент на Европейския съюз по изпълнение на неговата Кохезионна политика е в размер на над 336,1 милиарда евро. ЕК предлага дейностите, подкрепящи Кохезионната политика, да се ограничат във въздействие върху ограничен брой приоритети на Общността, които да отразяват Стратегиите от Лисабон и Гьотеборг, където интервенцията на Общността може да доведе до "leverage" ефект или наречен още лостов ефект, чрез който наличието на повече инвестиции поражда повишаване на печалбата в определени сектори и превръща добавената стойност в по-значим и определящ фактор за развитие на общото цяло. За съответните оперативни програми на държавите членки на ЕС Комисията предлага целеви списък с ограничен брой ключови теми, а именно: **иновации и икономика на знанието; околна среда и предотвратяване на риска; достъпност и услуги от общ икономически интерес.** За програми, свързани със заетостта, фокусът ще бъде върху въвеждането на реформи, необходими за постигане на пълна заетост, **подобряване на качеството и продуктивността на работното място, социална интеграция и сътрудничество**, което е в съответствие с препоръките на Европейската стратегия за заетост. Съгласно Насоките за провеждането на Кохезионната политика на ЕС съществуват три основни приоритети:

Приоритет 1: Подобряване на атрактивността на държавите членки, регионите и градовете в ЕС чрез подобряване на достъпността, осигуряване на качеството и нивото на предоставените услуги и опазване на околната среда.

Приоритет 2: Насърчаване на иновациите, предприемачеството и развитие на икономика на знанието чрез повишаване на научноизследователския и иновационен капацитет, включително нововъведения и развитие на комуникационните технологии.

Приоритет 3: Създаване на повече и по-добри работни места чрез повишаване на трудовата заетост или развитие на предприемачески дейности, подобряване на способността на заетите и предприемачите да се адаптират към пазарните условия и чрез повишаване на инвестициите в човешкия капитал.

Във връзка с това Кохезионната политика на ЕС поставя три приоритетни цели за развитие между и вътре в регионите на самата Общност:

Цел 1: Сближаване

Общата сума по изпълнението на тази цел е 264 милиарда евро (съгласно на правителството на сайт www.eufunds.bg) или 78,54 % от общите средства, предвидени за провеждане на Кохезионната политика на ЕС. Те ще бъдат осигурени от Структурните и Кохезионния фондове. Изпълнението на тази цел ще бъде финансирано по Европейски фонд за регионално развитие /ЕФРР/, Европейски социален фонд /ЕСФ/ и Кохезионен фонд. Съгласно тази цел трябва да се ускори икономическото сближаване на най-слабо развитите региони чрез: подобряване на условията за растеж и заетост чрез инвестиране в човешки и физически капитал; иновации и развитие на обществото, основано на знанието; насърчаване на адаптирането към икономическа и социална промяна; защита на околната среда; подобряване на административната ефективност. Тази цел играе особено значима роля в новите страни членки, включително и България. Основните приоритети по изпълнението на тази цел са:

- Иновации - финансиране чрез национални и регионални програми /ЕФРР, ЕСФ/
- Околна среда / предотвратяване на риска - финансиране чрез национални и регионални програми /ЕФРР, ЕСФ/
- Достъпност - финансиране чрез Национални и Регионални програми /ЕФРР, ЕСФ/
- Инфраструктура - финансиране чрез национални и регионални програми /ЕФРР, ЕСФ/
- Човешки ресурси - финансиране чрез национални и регионални програми /ЕФРР, ЕСФ/
- Административен капацитет - финансиране чрез национални и регионални програми /ЕФРР, ЕСФ/
- Транспортни мрежи - финансиране от Кохезионен фонд
- Устойчив транспорт - финансиране от Кохезионен фонд
- Околна среда - финансиране от Кохезионен фонд
- Възобновяеми енергийни източници - финансиране от Кохезионен фонд

Цел 2: Регионална конкурентоспособност и заетост

Общата сума по тази цел е 57,9 милиарда евро (съгласно официална информация на правителството на сайт www.eufunds.bg) или 17,22% от общата сума на бюджета за провеждането на Кохезионната политика на ЕС. Средствата от ЕФРР чрез съответните програми за регионално развитие, от една страна, ще засилят регионалната конкурентоспособност посредством изпреварваща икономическа и социална промяна и подкрепа на иновациите, изграждане на общество на знанието, подкрепа на предприемачеството, защита на околната среда и предотвратяване на риска. От друга страна, средства от ЕСФ ще помогнат на работници и на компаниите, на базата на Европейската стратегия за заетост, да се адаптират към промяната, като същевременно насърчат развитието на трудови пазари, поставящи приоритет на социалната интеграция. По този начин ще се избегне възникването на неравновесия в региони, които в противен случай биха изпитали

негативните ефекти от неблагоприятни социално-икономически фактори, без достатъчната помощ от публичния сектор. Основните приоритети по изпълнението на тази цел са:

- Иновации – финансиране чрез Регионални програми /ЕФРР/ и Национални програми /ЕСФ/
- Околна среда / предотвратяване на риска - финансиране чрез Регионални програми /ЕФРР/ и Национални програми /ЕСФ/
- Достъпност - финансиране чрез Регионални програми /ЕФРР/ и Национални програми /ЕСФ/
- Европейска стратегия за заетост - финансиране чрез Регионални програми /ЕФРР/ и Национални програми /ЕСФ/

Цел 3: Европейско териториално сътрудничество

Общата сума по тази цел е 13,2 милиарда евро (съгласно официална информация на правителството на сайт www.eufunds.bg) или 3,94 % от общата сума на бюджета за провеждането на Кохезионната политика на ЕС. Тази цел, вдъхновена от опита на инициативата на Общността INTERREG, е насочена към укрепване на сътрудничеството на три нива: трансгранично сътрудничество чрез съвместни програми, сътрудничество между транснационални зони, мрежи за сътрудничество и обмен на опит в ЕС. По този начин ще се насърчи едно балансирано, хармонично и стабилно развитие в целия европейски регион. Основните приоритети по изпълнението на тази цел са:

- Иновации – финансиране чрез трансгранични и транснационални програми и мрежи /ЕФРР/
- Околна среда / предотвратяване на риска финансиране чрез трансгранични и транснационални програми и мрежи /ЕФРР/
- Достъпност – финансиране чрез трансгранични и транснационални програми и мрежи /ЕФРР/
- Култура и образование - финансиране чрез трансгранични и транснационални програми и мрежи /ЕФРР/

Структурните фондове като основен инструмент на регионалната политика на ЕС

В момента следните три фонда (първите два наречени "Структурни фондове"), се използват за финансиране на проекти, които отговарят на споменатите по-горе цели:

1. Европейски фонд за регионално развитие /ЕФРР – ERDF/

Чрез него се предоставят инвестиции в производство, което води до създаване на нови възможности за работа, инвестиции в инфраструктура, образование, обществено здраве, развитие на местен потенциал, малки и средни предприятия, наука и научни изследвания, иновации и инвестиции в околната среда, което включва:

- Модернизация и разнообразяване на икономическата структура, както на страните членки, така и на отделните региони.
- Иновации и предприемачество, научноизследователски институти и промишленост, благоприятстване достъпа до информационните и комуникационните технологии, ноу-хау и насърчаване на нови бизнес инициативи.
- Подобряване на състоянието на основните инфраструктури в областта на транспорта, телекомуникациите и енергийните мрежи, водоснабдителните и канализационни системи и съоръжения за опазване на околната среда.
- Опазване на околната среда, подкрепа за развитието на екологичната индустрия, реконструкция и обновяване на изоставени индустриални площадки, подпомагане вземането на мерки за предотвратяване риска от природни и технологични бедствия, инвестиции в инфраструктура, свързани с програма НАТУРА 2000, принос за устойчиво развитие, в полза на чисти методи в областта на транспорта и използването на ВЕИ.
- Укрепване на капацитета на националните и регионалните администрации в управлението на Структурните фондове.

2. Европейски социален фонд - ЕСФ (ESF)

Финансирането по линия на ЕСФ подпомага предимно безработните и трайно безработните лица и реинтегрирането им на пазара на труда, по-бързата интеграция на младите хора в трудовия процес, приспособяването на работната сила към промените в промишлеността, налагане на политика на равни възможности на пазара на труда, стабилизиране и увеличаване на заетостта, подкрепа на човешките ресурси, заети в научни изследвания и развойна дейност и по-нататъшно подобряване на образованието и придобиването на умения. ЕСФ инвестира също и в развитието на човешките ресурси, чрез подобряване на достъпа до пазара на труда за дълготрайно безработните и хора в неравностойно положение, мерки за засилване на социалното сближаване, укрепване на институционалния капацитет и ефективността на администрацията и обществените услуги.

3. Кохезионен фонд

През 1994 г. беше създаден и Кохезионният фонд, който допълва помощта, предоставяна от Структурните фондове. Финансирането чрез КФ е насочено към онези страни членки с БВП на глава от населението под 90% от средния в ЕС. Инвестициите се трансформират в големи проекти в областта на:

- опазване на околната среда;
- трансевропейски мрежи по линия на транспортната инфраструктура;
- устойчиво развитие чрез опазване на околната среда (енергийна ефективност, използване на ВЕИ, транспортни мрежи извън трансевропейските транспортни мрежи).

Съществуват и други финансови инструменти, които подпомагат развитието на ЕС:

- **Европейски фонд за ориентиране и гарантиране на земеделието** – помощите са насочени към селскостопанските производители, както и към финансиране на проекти, свързани с горското стопанство и интегрирано развитие на земеделските райони: инфраструктурно обновяване на селата, алтернативни дейности – туризъм, занаяти, защита на околната среда и др.

- **Финансов инструмент за ориентиране на рибарството** – способства за структурна реформа в сектора на Рибарството, осигурява средства за възстановяване на флота, модернизация на пловачески съдове, защита на рибни борси и др. Финансирането чрез него за България ще бъде възможно на по-късен етап, когато се установи, че е налице нормативна и материална база за това.
- **Европейска инвестиционна банка (ЕИБ)** –предоставя заеми или гаранции за заеми за нуждите на промишлеността, инфраструктурата, телекомуникациите, опразването на околната среда и енергетиката. Началният капитал на банката е предоставен от страните членки на ЕС, но тя набира повече от финансовите си ресурси чрез търговската лихва на международните финансови пазари.
- **Инициативи на Общността** – освен помощта, предназначена за инициативи на страните членки съществуват и **инициативи на Общността**, които се променят за всеки програмен период. Тези инициативи подпомагат трансграничното и междурегионално сътрудничество, насочени са към развитие на човешките ресурси и елиминиране на всякаква дискриминация на пазара на труда и др.

Къде се намира политиката за енергийна ефективност и използването на ВЕИ в провеждането на общата политика на устойчиво развитие съгласно Насоките за Кохезионна политика на ЕС?

Провеждането на европейска политика за енергийна ефективност и получаване на енергия от ВЕИ е вплетена неразривно в цялостната Кохезионна политика на ЕС. Във връзка с изпълнението на приоритетите на Кохезионната политика на ЕС Европа определи няколко ключови места за интервенции, като взаимовръзката между тях и политиката на ЕЕ и ВЕИ е както следва:

Приоритет 1: Подобряване на атрактивността на държавите членки, регионите и градовете в ЕС чрез подобряване на достъпността, осигуряване на качеството и нивото на предоставените услуги и опазване на околната среда.

1. Разширяване и подобряване на транспортната инфраструктура.
 - Изграждане на мрежа за дистрибуция на алтернативни горива за превозни средства.
2. Засилване на съвместното действие /синергията/ между опазването на околната среда и растежа.
 - Насърчаване, в допълнение към инвестициите в устойчива енергия и транспортна инфраструктура, на инвестиции, които допринасят към изпълнение на ангажиментите, поети чрез Протокола от Киото.
3. Обръщане към интензивна употреба на европейските традиционни източници на енергия.

За да намали зависимостта от традиционните източници на енергия, Европа предлага да се акцентира върху прилагането на енергийната ефективност във всичките й възможности, както и масовото въвеждане на производство на енергия от възобновяеми енергийни източници. Инвестициите в тези области допринасят за сигурността на енергийните доставки за един дългосрочен растеж, тъй като действат като източник на иновации и осигуряват възможности за износ, а също така разходите са рентабилни, особено ако цената на енергията остане висока. Инвестициите в традиционните източници на енергия също е необходима, за да се осигури сигурността на доставката. В частност, СФ трябва да въздействат концентрирано (там, където има доказателство за проблеми на пазара и същевременно не е насочено срещу либерализация на пазара), към изграждане на интернационални мрежи и маршрути, със специално внимание на трансевропейските мрежи, подобряване на електрическите мрежи и изграждане и подобряване на системите за пренасяне и доставка на газ, включително, където е подходящо, в островни и най-външни региони.

Областите за интервенция, във връзка с изпълнението на тази мярка в Приоритет 1 са:

- Подпомагане на проекти за подобряване на енергийната ефективност, например в сградите, както и създаването и прилагането на модели за развитие с ниска консумация на енергия.
- Подпомагане на развитието и употребата на възобновяеми и алтернативни технологии (като вятър, слънце, биомаса), включително за отопление и охлаждане, което може да даде на ЕС водеща позиция и по този начин да засили неговата конкурентоспособност. Тези инвестиции също допринасят за изпълнението на целта на Лисабонската стратегия, съгласно която, до 2010 г. 21 % от произведеното електричество трябва да бъде от ВЕИ.
- Концентриране на инвестиции в традиционни източници на енергия, за да се развият мрежи там където има доказателство на проблеми на пазара. Тези инвестиции се отнасят предимно стремежа към изравняване на регионите.

Приоритет 2: Насърчаване на иновациите, предприемачеството и развитие на икономика на знанието чрез повишаване на научноизследователския и иновационен капацитет, включително нововъведения и развитие на комуникационните технологии.

1. Повишаване на инвестициите за научно-изследователска дейност и иновации с цел насърчаване на растежа.
2. Подпомагане на иновациите и насърчаване на предприемачеството.
 - Обезпечаване на пълна експлоатация на силните страни на Европа в областта на екоиновациите. Екоиновациите трябва да бъдат насърчавани заедно с подобряването на практиките на малките и средни предприятия за въвеждане от тях на системи за управление на околната среда. Чрез инвестициите в тази област сега бизнесът на Европа ще бъде на една силна позиция в близко бъдеще, когато бизнесът извън Европа ще оцени нуждата от подобни технологии. Това е една област с ясна връзка с Рамковата програма «Конкурентоспособност и иновации».
3. Насърчаване на развитието на информационните технологии.
4. Подобряване на достъпа до финансиране.

Приоритет 3: Създаване на повече и по-добри работни места чрез повишаване на трудовата заетост или развитие на предприемачески дейности, подобряване на способността на заетите и предприемачите да се адаптират към пазарните условия и чрез повишаване на инвестициите в човешкия капитал.

1. Привличане и задържане на повече хора чрез заетост и модернизирана социална система със защита на заетите.
2. Подобряване на адаптивността на работещите и предприемачите и гъвкавостта им на трудовия пазар.
3. Повишаване на инвестициите в човешкия капитал чрез получаване на по-добро образование и умения.
4. Административен капацитет.
5. Осигуряване на здравна помощ за работната сила.

Национална стратегическа референтна рамка

Националната стратегическа референтна рамка (НСРР) е изготвена в съответствие с чл. 27 и чл. 28 от Регламента на Съвета на ЕС (№ 1083/2006 от 11 юли 2006 г.), в които са залегнали общите разпоредби относно Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд. Тя е дългосрочен документ, описващ ролята на Структурните фондове през периода 2007-2013 г. в подкрепа

на глобалното стратегическо развитие на България и е абсолютно подчинена на европейските приоритети и потенциални интервенции за развитие. НСРР поставя основните интегрирани цели, които са заложили с ясното разбиране, че конкретните резултати ще бъдат постигнати постепенно в процеса на изпълнение и с натрупването на финансови и нефинансови ресурси. НСРР описва стратегията на България в подкрепа на действия в следните тематични области за повишаване на конкурентоспособността: човешки ресурси, инфраструктура, управление и ефективна държавна администрация и услуги и териториално сближаване, техните взаимовръзки и ролята на Структурните фондове и Кохезионния фонд в рамките на тази стратегия. НСРР е съобразена със Стратегическите насоки на Общността на Европейския съюз и допринася за постигане на техните цели. Всеки стратегически приоритет ще бъде подкрепен по един съгласуван начин от действия в една или повече Оперативни програми. Заложените цели и приоритети в НСРР пряко кореспондират с изпълнението на целите на Лисабонската стратегия и постигането на визията на НСРР за високо качество на живот в България. Стратегическите цели на НСРР 2007 – 2013 г. са:

- Засилване на конкурентоспособността на икономиката с оглед постигане на висок и устойчив растеж
- Развитие на човешкия капитал с цел осигуряване на висока заетост, доходи и социална интеграция

С оглед постигането на тези цели обхватът на НСРР е концентриран в следните стратегически приоритети:

Приоритет 1: Подобрване на базисната инфраструктура

Приоритет 2: Повишаване качеството на човешкия капитал с акцент върху заетостта

Приоритет 3: Насърчаване на предприемачеството, благоприятната бизнес среда и доброто управление

Приоритет 4: Подкрепа за балансирано териториално развитие

Основните приоритети на българската енергийна политика, съгласно направения анализ в НСРР, напълно съвпадат с тези на енергийната политика на ЕС за развитие на конкурентни енергийни пазари при опазване на околната среда и гарантиране сигурността на енергийните доставки. Поетите ангажименти от българска страна в преговорния процес с ЕС по Глава 14 "Енергетика" доведоха до ускореното въвеждане на изискванията на енергийното законодателство на ЕС, извършването на необходимите реформи и изпълнението на мерки за либерализация на енергийния сектор, наравно със страните членки на ЕС. Българската страна участва активно в дебата на ЕС за формиране на нова енергийна политика на Съюза и подкрепя приоритетите и целите заложили в новата Зелена книга "Европейска стратегия за сигурна, конкурентна и устойчива енергия" от 8 март 2006 г. Дефинираните в нея шест приоритетни области (ефективно функциониране на конкурентния общ енергиен пазар, разнообразяване на енергийните източници, солидарност между страните членки за постигане на сигурно енергоснабдяване, устойчиво развитие, иновации, обща координирана външна енергийна политика на ЕС), съвпадат и с българската визия за развитието на енергетиката, отразена в "Концепция за участието на Република България в регионалните енергийни пазари и в общия енергиен пазар на ЕС" и формираща българската позиция в рамките на отношенията с ЕС и при създаването на Енергийната общност. Един от основните акценти в Концепцията е гарантирането на сигурността на енергийните доставки чрез диверсификация на източниците и маршрутите им, както и създаването и функционирането на конкурентни регионални и общоевропейски енергийни пазари. В тази връзка усилията се насочват към развитието и изграждането на подходяща енергийна инфраструктура, която осигурява сигурността чрез диверсификацията на енергийните доставки, както и физическата възможност за функциониране на Общия енергиен пазар на ЕС и този на Енергийната общност.

Предвид гореизложеното, България поддържа и позицията, залегнала в новата Зелена книга на ЕС за формирането на ясна координирана политика и визия на ЕС за гарантиране на сигурността и диверсификацията на доставките, както и конкретно посочените стратегически региони и проекти за газопроводи и нефтопроводи. В тази връзка, приоритет за България е засилването на партньорствата с основните производители/доставчици (Русия, Каспийския регион, Близкия изток и Северна Африка), основните енергийни вносители/участници на пазара и особено диалога с транзитните страни, като Украйна и Турция. България ясно дефинира и необходимостта от съвместна координирана енергийна политика на страните от ЕС и страните кандидатки за

членство с цел гарантиране сигурността и по-изгодни условия за доставка, транзит и цени на енергийните ресурси. Имайки предвид динамичното развитие на процесите в енергетиката и с цел отчитане на новите реалности от участието в регионалния и общия енергиен пазар на ЕС, както и очакваната актуализация на енергийната политика на Съюза чрез изготвената от Европейската комисия нова Зелена книга "Европейска стратегия за сигурна, конкурентна и устойчива енергия", основните направления за актуализация на Енергийната стратегия на Република България са свързани с:

1. Развитие на българската енергетика в контекста на Енергийната общност и Общия енергиен пазар на ЕС.
2. Изпълнение на ангажименти в областта на енергетиката, поети с Договора за присъединяване към ЕС.
3. Стартиране на изпълнението на основните приоритетни енергийни проекти за българската страна, като АЕЦ Белене, газопровода НАБУКО, нефтопроводите Бургас-Александруполис и АМБО и др., свързани с необходимостта от гарантиране сигурността и диверсификацията на енергийните доставки за България, ЮИЕ и ЕС, както и за ефективно функциониране на енергийния пазар на Енергийната общност.
4. Осигуряване на изгодна цена на енергийните ресурси за българската икономика, предвид тенденциите за развитие на търсенето и предлагането на енергийни ресурси в региона на ЮИЕ, Европа и в света.
5. Изпълнение на изискванията на съответните Директиви на ЕС за опазване на околната среда, предопределящи бъдещите насоки за развитието на енергетиката.
6. Съществено намаляване на енергийната интензивност във всички сектори на икономиката на страната и бита и по-пълно използване на потенциала на местните възобновяеми енергийни източници.
7. Оптимизиране подходите за реализация и източниците за финансиране на стратегическите проекти, свързани със запазване на лидерската позицията на Р България в ЮИЕ. Разработване на модели и схеми за привличане на инвестиции, използване на гъвкави финансови механизми, финансови стимули, усвояване на Структурните и Кохезионния фондове на ЕС и др.

Каква е политиката на България, съгласно НСРП, както и конкретните дейности и мерки за осигуряване на енергийната независимост, диверсификацията на доставките и развитието на ВЕИ?

В направения анализ на съществуващото положение в България в областта на енергийната инфраструктура се отчита, че основен проблем пред българския енергиен пазар остава значителната зависимост от вноса на енергийни ресурси възлизащ на около 70% (при 40% средно за ЕС), който се покрива от единствен основен доставчик – Руската федерация. Единственият значим местен енергиен ресурс са нискокалорични лигнитни въглища с високо съдържание на сяра.

За да се ограничи зависимостта от вносни енергийни ресурси, се полагат сериозни усилия в три направления:

1. Намаляване на енергийното потребление на единица брутен вътрешен продукт на икономиката
2. Оптимално оползотворяване на местни и възобновяеми енергийни източници

Изграждането на необходимата инфраструктура за производство на енергия от ВЕИ, включително за присъединяване към преносната и разпределителна мрежа, е пряко свързана с изпълнението на ангажимента на България за достигане на индикативен дял от 11% от електроенергията, произведена от ВЕИ в брутното вътрешно потребление на електроенергия до 2010 г. За достигане на индикативната цел е необходимо електропроизводството от ВЕИ да нарасне до 4,61 TWh през 2010 г., което е свързано с оползотворяване на биомасата във всичките й форми, чрез изграждане на мощности за комбинирано производство на

електроенергия и топлинна енергия, използване на съществуващите възможности за изграждане на нови хидроенергийни мощности, както и оползотворяване на вятърната енергия в зоните с подходящ ветрови потенциал.

3. Гарантиране на сигурността на енергийните доставки чрез диверсификация на източниците и маршрутите

Извън споменатата зависимост от външни енергийни ресурси **високата енергийна интензивност на икономиката възпрепятства постигането на дългосрочно устойчиво развитие**. Най-големите проблеми са следните:

- Българската икономика изразходва около 2 пъти повече енергия за производство на едно евро от БВП в сравнение с ЕС, отчитайки паритета на покупателната способност.

- Най-голям дял в крайната енергийна интензивност има индустрията, която е с дял от 39% от крайното енергийно потребление и около 26% от БВП.

- Над 40% от електроенергията, доставена от индустрията, се потребява от малките и средни предприятия, които са сравнително енергоемки. В допълнение, амортизираната физическа среда и сграден фонд също не покриват основни изисквания по отношение на енергийната ефективност.

- Към момента електроенергията, произведена от ВЕИ включва основно ВЕЦ, както и относително малък дял, произведен от вятърни генератори. За периода 2005-2015 г. (без значителни допълнителни усилия) се предвижда дялът на ВЕЦ от цялата произведена електроенергия да възлиза средно на 5,5%. През 2005 г. вятърните генератори са произвели енергия възлизаща на 4,6 GWh, което се равнява на под 1% от енергията произведена от ВЕИ в страната. Около 116 GWh електроенергия е произведена от биомаса и по-специално от черна луга в заводите за целулоза и хартия.

- България изостава значително в развитието на газоразпределителните мрежи и в битовата газификация не само спрямо страните от ЕС, но и спрямо страни от региона на ЮИЕ. В страната са газифицирани под 1% от домакинствата, докато за ЕС този процент е над 50%. Към момента реално разпределение (доставка) на природен газ се извършва на територията на около 35-40 общини, което е около 15% от общините в България, докато за ЕС този процент е над 80%. В България за 49% от общините има издадени лицензи за газоразпределение, но в голяма част от тях газификацията е стартирала съвсем скоро. **За преодоляване на това изоставане е необходимо да бъде осигурено съфинансиране от публични фондове за изграждането на разклонения от националната газоразпределителна мрежа до регионите с неразвито газоснабдяване.**

- Необходимо е и изграждане на инфраструктура за изпълнение на изискванията за намаляване на емисиите на определени замърсители в атмосферата от големите горивни инсталации (Директива 2001/80/ЕС). Енергетиката е най-големият източник на серен диоксид и един от основните източници на азотни окиси, като спазването на екологичните изисквания е приоритетно за развитието на сектора.

Какви са намесите в отделните сектори на енергетиката?

В областта на електроенергетиката

Изграждането на новите електроенергийни производствени мощности, използващи местни лигнитни въглища (ТЕЦ "Марица Изток 1"), ВЕИ (Хидровъзел "Цанков Камък") и ядрено гориво (АЕЦ "Белене"), както и разширяването и модернизацията на националната електропреносна инфраструктура (Проект „Енергия 2“), ще допринесе за повишаване на сигурността на електроенергийните доставки и непрекъсваемостта на електроснабдяването, не само за България, но и за Енергийната общност, имайки предвид прогнозите на УСТЕ, според които, ако не бъдат изградени навреме планираните нови електропроизводствени мощности съществува реална опасност електроенергийният дефицит в региона да се увеличи значително към 2010-2012 г. България продължава да разчита на развитието на ядрената енергетика, която способства за осигуряване на сигурност, конкуренция и устойчиво развитие на енергийния сектор, при спазване на стандартите за ядрена безопасност на Общността. Същевременно, голяма част от инвестиционните решения са свързани и с рехабилитация и

модернизация на съществуващи електропроизводствени мощности (АЕЦ "Козлодуй", ТЕЦ "Марица Изток 2", ТЕЦ "Марица Изток 3", ТЕЦ "Варна" и др.), предвид факта, че около 50% от съществуващите термични централи са в експлоатация повече от 30 г., както и с цел удължаване на експлоатационния им живот, повишаване на тяхната мощност и коефициент на полезно действие и изпълнение на изискванията на екологичното законодателство.

Приоритетни за България са и електроенергийните проекти по трасето на Европейски коридор № 8 (България–РМacedония–Албания–Италия), включващи електропреносни връзки, както и проектите за изграждане и разширяване на електроенергийните междусистемни връзки на България и страните в региона на ЮИЕ - електропровода п/ст Червена Могила (България) - п/ст Щип (РМacedония), електропровода п/ст Марица изток (България)– п/ст Филипи (Гърция) или п/ст Неа Санта (Гърция).

[В областта на природния газ](#)

Сериозно внимание се обръща на търсенето на възможности за осигуряване на диверсификация на газовите доставки за България, региона на ЮИЕ и ЕС. България е сред основните страни участници в реализацията на приоритетния и за ЕС проект на газопровод "Набуко", който би осигурил достъпа до значителните газови ресурси на Каспийския регион и Близкия изток. Разглежда се и възможността за изграждане на регионален приемен (регазификационен) терминал за втечен природен газ на българското Черноморско крайбрежие, за осигуряване на диверсификацията и гарантиране на сигурността на газовите доставки за България и страните от региона на ЮИЕ. Обсъжда се и проект за изграждане на газова междусистемна връзка с Румъния, за връзка с газовия пазар на ЕС и възможност за суопови сделки с природен газ от Северна Европа. Българската страна приоритизира и газовите проекти по трасето на Европейския коридор № 8 (България–РМacedония–Албания–Италия), включително т.нар. Транс-Адриатически газопровод.

[В областта на нефтените доставки](#)

Българската страна работи активно по реализацията на двата стратегически за ЕС и региона проекти на нефтопроводи Бургас–Александруполис и Бургас–РМacedония – Вльора (АМБО), като изграждането им е особено важно в икономическо и геополитическо отношение.

[В областта на развитието на ВЕИ, енергийната ефективност и опазването на околната среда](#)

България трябва да реализира инвестиции в развитието на ВЕИ във връзка с изпълнението на изискванията на законодателство на ЕС в тази сфера, което да доведе до намаляване на зависимостта от външни източници и по-стриктно опазване на околната среда. За достигане на индикативната цел от 11% от общото енергопотребление е необходимо електропроизводството от ВЕИ да нарасне до 4,61 TWh през 2010 година. Съществено внимание трябва да се обърне и на изграждането на необходимата инфраструктура за изпълнение на изискванията за намаляване на емисиите на определени замърсители в атмосферата от големите горивни инсталации (Директива 2001/80/ЕС). Енергетиката е най-големият източник на серен диоксид и един от основните източници на азотни оксиди. Единственият значим местен енергиен ресурс са нискокачествени лигнитни въглища с високо съдържание на сяра. В допълнение, след предсрочното извеждане от експлоатация на блокове на АЕЦ "Козлодуй", нараства дялът на енергията, произведена от твърдите горива. Това, съчетано със значението им за сигурността на енергийните доставки, определя значимото място на комплекса от мини и топлоелектрически централи в енергийния сектор на Република България.

Какво представляват оперативните програми на Република България?

Финансовият ангажимент на ЕС към България, включително националното съфинансиране, за периода 2007-2013 г. е над 7,8 млрд. евро. Един от основните въпроси, свързан с управлението на тези пари, е правилното планиране, програмиране, финансово управление и разходване на средствата. НСРР дава областите на интервенции чрез европейско финансиране, които биха спомогнали най-бързо България да достигне развитите европейски държави. Оперативните програми (ОП) представляват дългосрочни документи, които описват подробно приоритетите, целите и операциите за устойчиво развитие във всяка една от тези стратегически области за периода 2007-2013 г. Оперативните програми на Република България са седем: "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика", "Развитие на човешките ресурси", "Административен капацитет", "Техническа помощ", "Регионално развитие", "Транспорт" и "Околна среда". Освен това съществуват и други съвместни със съседни държави оперативни програми, които са изработени във връзка с изпълнение на цел "Европейско териториално сътрудничество" от Насоките за Кохезионна политика на ЕС.

[Защо политиката не енергийна ефективност, ВЕИ и намаляване на вредните емисии в атмосферата е вплетена толкова здраво във всичките ОП на Република България?](#)

"Устойчивото развитие е развитие, което осигурява основни екологични, социални и икономически услуги за всички членове на една общност без същевременно да заплашва жизнеспособността на природата, социалната системи и застроената среда, от които зависи предлагането на тези услуги."

„Устойчиви европейски градове“ – доклад на експертната група по градско развитие към Европейската комисия

Концепцията за устойчиво развитие е в основата икономическата политика на ЕС. Тя се основава на разбирането, че икономическото развитие не бива да бъде в ущърб на околната среда и днешните поколения трябва да осигурят на следващите поколения същите или по-добри условия на живот спрямо сегашните. Замърсената околна среда намалява инвестиционната атрактивност на регионите, тяхната конкурентоспособност, както и качеството на живот на населението. Значително намаляване на замърсяването на околната среда е характерно за България след 1989 г. Това не се дължи на целенасочена политика за устойчиво развитие, а на процеса на реструктуриране на икономиката от планова към пазарна и на трансформацията на собствеността на предприятията. В резултат от закриването или модернизацията на голяма част от предприятията в тежката индустрия замърсяването на водата, почвата и въздуха намаля значително. Независимо от тези положителни тенденции изоставането от средните стойности на замърсяването в ЕС е значително. Страната се характеризира с голям брой от замърсени терени, високи нива на шумово замърсяване в големите градове, висока степен на запрашаване в замърсените райони, както и замърсяване на водите, обявено като чувствителна зона, съгласно Директива 91/271/ЕС. В момента най-големият проблем на индустрията е високата енергоемкост, както и високите нива на замърсяване със серен диоксид. Усилията в рамките на Структурните фондове следва да се насочат към изпълнение на изискванията на ЕС и към налагане на принципите на предотвратяване на замърсяването – оценка на въздействието върху околната среда на икономическите дейности, разрешаване на проблемите на източника на замърсяване и покриване на разходите от замърсяващата околната среда.

Всички ОП могат да имат изключително важна роля за предпазване от нови замърсявания чрез провеждане на информационни кампании, които ще бъдат финансирани в рамките на програмите.

Приоритетите и дейностите на ОП са в съответствие с препоръките на Европейската стратегия за устойчиво развитие от Гьотеборг и срещата на върха в Йоханебург, както и с националното законодателство – Закон за опазване на околната среда, Закон за чистотата на атмосферния въздух, Закон за опазване на почвата от замърсяване, Закон за водите, които са изцяло хармонизирани с европейските норми и директиви. Специално внимание е обърнато на намаляването на енергоемкостта и материалоемкостта на икономиката, на диверсификацията на енергийните ресурси и на насърчаването на сътрудничеството между фирмите, НПО и научните институти за разработване на щадящи околната среда производства и продукти, комплексно подпомагане за изпълнение на изискванията на Европейския съюз в областта на защита на околната среда, въвеждане на системи за управление на околната среда и тяхното сертифициране и др. Тези дейности са насочени към подобряване на ефективността и конкурентоспособността на българската икономика, както и към намаляване на негативните въздействия върху природата от ускореното икономическо развитие.

Политиката на устойчиво развитие и свързаните с това политики на енергийна ефективност, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници и общо намаляване на вредните емисии в атмосферата са неразривно вплетени във всичките оперативни програми. В пет от тях са предвидени конкретни операции за изпълнението на съответните приоритети, които ще доведат до подпомагане на общата национална политика в областта на енергийния сектор, както и до изпълнение на поетите ангажменти на България във връзка с членството ни в ЕС, Протокола от Киото и свързаните с това спогодби. Това са ОП "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика", "Регионално развитие", "Транспорт", "Околна среда" и "Административен капацитет".

Оперативна програма "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика"

ОП "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика" е основният програмен документ за изпълнение на политиката за икономическо и социално сближаване и за повишаване на конкурентоспособността на българската икономика. Целта на подкрепата в рамките на ОП е да развие потенциала за конкурентно и ефективно производство и бизнес, да допринесе за увеличаване на икономическия ефект и да подпомогне необходимите структурни промени с оглед постигането на устойчив напредък и приемливо сближаване в края на програмния период. За постигането на тези цели се предвижда подкрепа за развитие на производителността на малките и средни предприятия, както и за развитие на иновациите и новите технологии, и за подобряване на бизнес средата. Оперативната програма ще допринесе и за достигането на общите за ЕС хоризонтални цели, като опазване на околната среда, равни възможности и развитие на информационното общество. ОП "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика" е основана на пет приоритетни оси:

Приоритетна ос 1: "Развитие на икономика, базирана на знанието и иновационни дейности" е фокусирана върху подпомагане развитието на научноизследователска и развойна дейност за и от предприятията, с цел укрепване на техния иновативен потенциал и изграждането на подходяща про-иновативна бизнес инфраструктура, която да укрепи връзката наука-бизнес.

Приоритетна ос 2 "Повишаване ефективността на предприятията и развитие на бизнес средата" поставя акцент върху подкрепа за микро, малки и средни предприятия с потенциал за развитие, в които да се подпомага технологичното обновление и управлението на качеството, както и подобряване на консултантските и информационни услуги предоставяни на бизнеса, подобряване на енергийната ефективност в предприятията и насърчаване на бизнес кооперирането и свързването в мрежи.

Приоритетна ос 3 "Финансови инструменти за развитие на предприятията" цели подобряване достъпа до капитал за развитие на предприятията.

Приоритетна ос 4 "Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика" цели подпомагане на инвестиционната дейност, подобряване на експортния потенциал на националната икономика и подкрепа на националната инфраструктура по качеството.

Приоритетна ос 5 “Техническа помощ” ще подпомага управлението, изпълнението, мониторинга и контрола на дейностите по ОП “Конкурентоспособност”, както и работата на Комитета за наблюдение, включително и чрез провеждането на проучвания и изследвания, необходими за изпълнението и оценката на ОП, както и на информационни кампании за осигуряване на прозрачност на дейностите по ОП.

Според Глобалния доклад за конкурентоспособността 2006-2007 г. – най-авторитетния международен индекс за конкурентоспособност, разработен от Световния икономически форум – конкурентоспособността на българската икономика намалява от 2004 до 2006 г. През 2004 г. България е 59-та, през 2005 – 61-ва, а през 2006 – 72-ра. Тенденцията за румънската икономика е същата, но през 2006 г. Румъния е 68-ма. Всички други страни от ЕС са много по-конкурентоспособни, като страните кандидати – Турция и Хърватска са също по-конкурентоспособни от България и Румъния. Това намаляване на конкурентоспособността налага цялостно преосмисляне на съществуващите национални политики и приоритети, координация на усилията на правителството, неправителствените организации и бизнеса и предприемане на мащабни инвестиционни и информационни кампании за обръщане на тенденцията. България се представя сравнително добре по отношение на основните изисквания (62-ра), но не толкова добре по отношение на условията за увеличаване на ефективността (70-та) и на факторите за иновации (85-та). Румъния, Турция и Хърватска имат много по-добри позиции в условията за увеличаване на ефективността и във факторите за иновации.

Индекс за конкурентоспособността на бизнеса

Конкурентоспособността на бизнеса следва същата негативна тенденция като националната икономика – 75-та позиция през 2004 г., 78-ма през 2005 и 83-та през 2006. Това поставя под съмнение подготовеността на българските фирми да се справят с конкурентния натиск в ЕС. Конкурентоспособността на българския бизнес е по-ниска от показателите за всички нови страни членки. През 2006 г. Румъния е 74-та, а Турция 46-та. България регистрира влошаване и по двата подиндекса (дейности и стратегии на фирмите и качество на бизнес средата) и увеличава изоставането си в класирането. При стратегиите на фирмите е видна липсата на опит и професионализъм при управление на компаниите, както и липсата на активна политика за обучение и квалификация на персонала

БВП

Между 2000 и 2004 г. средната стойност на ръста на БВП е 4.9%, докато в ЕС-25 – 2.12%. През 2005 г. България постига висок икономически ръст от 5.5%, докато за ЕС-25 той е 1.6%. Темпът на растеж на българската икономика изпреварва с 3% ръст на годишна база предначертан от Лисабонската стратегия. Но БВП на глава от населението е само 2 771 евро през 2005 г., или 32.1% от средната стойност за ЕС-25 (измерен по паритет на покупателната способност). Между 1997 и 2004 г. стойността на този показател се е удвоила.

Енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници

България внася повече от 70% от необходимите ѝ първични енергийни ресурси, за които се изразходват около 20% от БВП. Голямата енергоемкост на икономиката се явява пречка за ускоряването на икономическия растеж. Българската икономика поддържа много високо ниво на енергоемкост, като консумацията на енергия е два пъти по-висока от средната стойност на консумацията за ЕС-25.

По-ефективното използване на енергията, предлагането на стимули, насърчаващи пестенето на енергия и въвеждането на енергоспестяващи технологии са сред най-сериозните предизвикателства. Използването на ВЕИ все още е ограничено (7% от генерираната енергия през 2004 г.), но се увеличава на база преференциалните условия разписани в Закона за енергетиката: задължително изкупуване на енергията от ВЕИ на преференциални цени, приоритет при свързването към националната електрическа мрежа, търговия със зелени сертификати. Комбинираното производство на енергия (когенерация) също се насърчава от закона. Делът на енергията от ВЕИ в България е сравним с този в Белгия или Холандия.

Националната програма за ВЕИ 2004-2014 г. включва 920 конкретни инвестиционни проекта със следните характеристики:

1. Общи инвестиции - 1 811 700 милиона евро
2. Обща електроенергия в резултат на проектите - 420,09 MW
3. Обща топлоенергия в резултат на проектите - 1 487.87 MW
4. Спестена електроенергия от изпълнението на проектите - 1 602 128 MWh/годишно
5. Спестена топлоенергия - 6 973 467 MWh/годишно
6. Спестени CO₂ емисии - 4 373 Kt /годишно

Всички правни и финансови усилия на държавата имат за цел да създадат по-благоприятен климат за използване на ВЕИ и постигане на европейската цел от 12% от общия обем генерирана енергия през 2010 г. Най-големи надежди се възлагат на малките ВЕЦ и ветрогенератори. Потенциал за изграждане на ветрогенераторни паркове съществува по Черноморското крайбрежие и в планините над 1000 м надморска височина.

Потенциалът от геотермална енергия не е достатъчен за производство на електроенергия, но може да се използва за отопление. Слънчевата енергия може да се използва за ефективно производство на електричество само в Югозападния и Югоизточния райони за планиране, където наличния ресурс е 4.25kWh/m²/дневно или 1550kWh/m²/ годишно. Дори за тези райони производството на електричество за задоволяването на собствени нужди изглежда по-обещаващо, понеже потенциалът не е достатъчно голям, за да оправдава свързване към националната електропреносна мрежа (конвенционалната електроенергия е много по-евтина). България има добър потенциал за производство на биоетанол и биодизел от земеделска продукция, но законовата база все още не е добре развита и този потенциал остава нереализиран.

Създавайки около 30% от БВП, индустрията продължава да бъде най-големият потребител на първични енергоносители, горива и енергия и консумира 38.2% от крайното енергийно потребление в страната през 2004 г. Най-големите енергийни консуматори в сектора (по данни на НСИ за 2002 г.) са: химическата индустрия – 28.6%, металургията – 24%, производството на изделия от неметални минерални суровини – 17.3% и хранително-вкусовата промишленост – 8.2%. В повечето отрасли на икономиката са налице остарели и енергоемки технологии и оборудване. Индустриалните сгради са стари и не винаги пригодни за производството, което понастоящем се осъществява в тях.

На фирмено ниво проблемите са още по-сериозни. Групата на МСП (99.7% от всички предприятия) има значителен дял в крайното енергийно потребление. Обновяването на остарелите и енергоемки технологии и оборудване в сравнително кратък период не е по силите и възможностите на значителна част от МСП. При голяма част от мениджърите съществува предубеждение, че инвестициите за повишаване на енергийната ефективност са свързани основно с високи разходи и с авангардни технологични решения. Подценява се значението на добрите практики за енергиен мениджмънт. Липсват достатъчно подготвени кадри в областта на разработването, финансирането и управлението на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни технологии. Бизнес асоциациите нямат стратегия за управление на енергийното потребление на отраслово ниво. Банките нямат адекватен подход към финансирането на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни технологии, защото ги оценяват като високо рискови.

Обследванията за енергийна ефективност, сертифицирането и енергийния мениджмънт са задължителни за производители на стоки и услуги, чиито предприятия са с годишна енергийна консумация равна или по-голяма от 3000 MWh. Тези задължителни обследвания трябва да бъдат извършвани всеки три години и в резултат на тях да бъдат предприети корективни мерки. Предприятията не са напълно подготвени за участие в предстоящия регионален и общия либерализиран енергиен пазар на ЕС и търговията с квоти за емисии на парникови газове. Развитието на МСП трябва да включва мерки и стимули за по-ефективно използване на енергията, насърчаване на енергоспестяването и увеличаване на относителния дял на използваните възобновяеми енергийни технологии

от МСП. Изпълнението на тези мерки е от ключово значение за намаляване себестойността на продукцията и за повишаване на нейната конкурентоспособност.

Националната политика за енергийна ефективност, производство на енергия от ВЕИ и намаляване на отделените вредни емисии е вплетена в цялата ОП “Конкурентоспособност”. Директно тази политика кореспондира с Приоритетна ос 2.

Приоритетна ос 2: “Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес средата”

Средствата от ЕС и националното съфинансиране по тази приоритетна ос са 594 млн. евро, а цялата сума за ОП “Конкурентоспособност” е 1 162 млн. евро.

Приоритетната ос допринася за постигането на основната цел на интервенциите на оперативната програма, а именно – пресструктуриране на българската икономика и установяване на устойчив модел на икономически растеж. Постигането на тази цел се основава на подкрепа за развитието на конкурентоспособни предприятия, както и на подобряване на бизнес средата, чрез предоставяне на предприятията на лесно достъпни, висококачествени информационни и консултантски услуги. Понастоящем българските МСП изостават значително в много области. Липсата на инвестиции в съвременни технологии, международно признати стандарти и управление на качеството, високата енергоемкост на производствения процес, ниската производителност на труда, както и лошото ниво на управленски способности, се считат за най-съществените пречки за развитието на българските МСП. Ниските равнища на подмяна на оборудването и машините имат особено негативен ефект за икономическия растеж на МСП. Ако българските МСП продължават да разчитат на временните предимства на ниските разходи за работна ръка и не започнат възможно най-бързо да модернизират технологиите си, скоро няма да бъдат в състояние да устояват на конкурентния натиск от региона и Европа. Ниските нива на стандартизация (ISO, системи за управление на качеството, добри производствени практики, добри лабораторни практики и т.н.) сред българските МСП също влияят отрицателно върху тяхната конкурентоспособност. Членството в ЕС поставя нови предизвикателства пред МСП, тъй като те трябва да покриват нови изисквания на законодателството в различни сфери на стопанската дейност. Българските МСП все още не са активен „играч“ на европейските и международни пазари. Участието им в международната конкуренция е все още доста ограничено. По-малко от 1/4 от българските предприятия са експортно ориентирани, като експортният им профил се определя предимно от продукция с ниска добавена стойност. Това се дължи до голяма степен на гореспоменатите фактори, както и на липсата на добре разработени пазарни стратегии и подходи.

За да се наложат на пазара и да се превърнат в конкурентоспособен участник в Общия пазар (вкл. да покрият високите изисквания за качество) МСП трябва да бъдат „снабдени“ със средства и решения необходими за конкурентоспособност и растеж на европейския пазар. Трябва да бъдат поощрявани инвестициите и да бъдат подобрени управленските умения. Трябва да се подпомагат внедряването на системи за управление на околната среда/качеството и сертифицирането на продукцията, като това би гарантирало успешното навлизане на българските продукти и услуги на европейския и други пазари. Участието на МСП в „новата икономика“ ще изисква използването на нови и конкурентни бизнес модели, като дистанционна работа и свързване в мрежи и/или кълстери.

От изключителна важност е да се насърчават екологично чисти, ниско емисионни, енергоспестяващи производствени технологии и използване на ВЕИ с цел значително намаляване на енергийната интензивност, негативните екологични въздействия, като това допринася за устойчиво развитие на икономиката. Като резултат от този технологичен поврат, освен чисто екологичния полезен ефект, също така ще бъдат значително подобрени ефективността и производителността на използваните от предприятията технологии. Първостепенно значение е да се подобри средата в която работят предприятията, както и тяхната управленска култура. Подкрепата за създаване и функциониране на подкрепяща бизнеса организация, която да предоставя такива услуги, ще допринесе значително за подобряването на пазарното представяне на предприятията, включително на стартиращите такива, както и за разширяване на управленските знания и умения на предприемачите. С цел

стимулиране на регионалното развитие и иновациите и подобряване на бизнес средата и конкурентно-способността на предприятията ще бъде използван кълстерен подход. Кълстерите са в състояние да постигнат общ напредък в предприемачеството и са двигател за развитието на активите, новите технологии, бизнес инфраструктурата, привличането на инвестиции и специализирани услуги, което отделните предприятия не са в състояние да направят.

Цели

Специфичните цели на приоритетна ос 2 са:

1. Модернизация на технологиите и управлението в предприятията.
2. Предоставяне на лесно достъпни и качествени консултантски и информационни услуги на бизнеса.
3. Намаляване на енергийната интензивност и диверсификация на енергийните източници използвани от предприятията.
4. Увеличаване на ефективността на производството и пазарното представяне на предприятията използвайки предимствата на кълстерите и бизнес мрежите.

Области на въздействие

За целите на ОП и с оглед постигане на целите, произтичащи от идентифицираните нужди са формулирани ключови области на въздействие на приоритетна ос 2. Подкрепата предвидена по тези области въвежда интегриран подход при програмирането на схемите и предполага възможни комбинации между различните тематични дейности, предвидени по приоритетната ос. Подкрепата по тази приоритетна ос няма да бъде концентрирана само върху МСП. Въпреки че големите предприятия разполагат с достатъчно възможности за финансиране на инвестиционните си проекти, те са също така и голям „генератор“ на заетост и растеж. Ето защо ще бъде допустимо по ОП големите предприятия да получават подкрепа за някои дейности, като закупуване и въвеждане на нови технологии, въвеждане на международно признати стандарти и системи за качество и мерки за енергийна ефективност. С цел да се осигурят равни възможности, честна конкуренция и съответствие с приложимите режими на държавна помощ, ще бъдат разработвани отделни схеми за безвъзмездна помощ за големите предприятия.

Тематичните области на въздействие:

2.1. Подобряване на технологиите и управлението в предприятията

Индикативни дейности:

2.1.1. Технологично обновление в предприятията

Най-голямата операция по тази тематична група ще бъде предоставянето на подкрепа за инвестиции в съвременни материални и нематериални активи, насочени към подобряване и разширяване на бизнес дейностите им, подобряване на управлението, въвеждането на нови продукти, услуги и процеси в компаниите, навлизане на нови и разширяване на съществуващите пазари и др. Подкрепата за оползотворяването на инвестиции, целящи модернизирането на дейността на предприятията – технологично обновление, разширяване на бизнес дейността, подобряване на управлението, въвеждането на нови продукти, услуги и процеси, навлизането на нови пазари и т.н., е ключов фактор за ускоряване на процеса на адаптиране на предприятията към Общия пазар, като пълноценни конкурентоспособни членове.

Бенефициенти: предприятия от производствения сектор и сектора на услугите.

2.1.2. Въвеждане на нови технологии и продукти в предприятията

Специално внимание ще се отделя на предприятията, закупуващи и внедряващи нови технологии. Подкрепа ще се предоставя за въвеждането и комерсиализацията на иновативни проекти за технологии и продукти на пазара на регионално и национално ниво и на ниво компания, свързани с разширяването на дейностите на предприятията и/или подобряване на конкурентните им предимства, но които не са свързани с внедряване на резултати от изследвания, дело на самата компания. Тази дейност представлява директно продължение на операциите, целящи подкрепа за иновативни стартиращи предприятия, която ще бъде изпълнявана по приоритетна ос 1 на ОП и ще насърчава НИРД дейностите в предприятията.

Бенефициенти: предприятия от производствения сектор и сектора на услугите.

2.1.3. Покриване на международно признати стандарти

Друг вид дейност ще бъде подкрепа за проекти на предприятия, целящи постигане на съответствие с международно признати стандарти – въвеждане на системи за управление на околната среда (EMAS), качеството, управленски системи основани на информационни технологии, добри управленски практики и др. За подобряване на управленските умения и техники на предприятията ще бъде предоставяна подкрепа за получаване на високо качествени външни услуги. Това се отнася най-вече за услуги, които допринасят за модернизацията на управлението на предприятията и тяхното приспособяване към Общия европейски пазар. Ще бъде предоставяна специализирана подкрепа за планиране, въвеждане и подобряване на системите за управление на качеството с цел да се подобрят международните позиции на българската продукция на външни пазари.

Бенефициенти: предприятия от производствения сектор и сектора на услугите.

2.2. Създаване на инфраструктура в подкрепа на бизнеса

Индикативни дейности:

2.2.1. Създаване на мрежа от организации, предоставящи консултантски и информационни услуги за предприятията

По тази операция ще бъде създадена мрежа от организации в подкрепа на бизнеса и ще бъде финансирана нейната дейност. Мрежата от подобни организации ще включва институции, които подпомагат предприемачеството и предоставят широк набор от информационни и консултантски услуги за стартиращи и съществуващи МСП. Членовете на мрежата ще предлагат основни бизнес консултации за стартиране и ръководене на бизнес, включително бизнес планиране, маркетинг, финансово управление, правни съвети и др. Едновременно с това ще се предоставят и специализирани информационни и консултантски услуги, свързани със специфични стандарти и изисквания към отделните сектори, включително опазване на околната среда, свързване с подходящи партньори за износ и др. Мрежата от организации в подкрепа на бизнеса ще служи и като информационни и промоционални бюра за ОП „Конкурентоспособност“ и ще подпомага предприятията в подготовката на проектни предложения. Организациите в подкрепа на бизнеса ще бъдат включвани в мрежата, след като преминат конкурсна процедура и покрият определени изисквания, които ще гарантират качеството на предлаганите услуги. Въпреки че броят на членовете на мрежата ще е ограничен, целта е тя да осигурява достъпност и едновременно с това качество на предлаганите услуги. За тази цел ще се финансират разработването и въвеждането на нови пакети от услуги за предприятията – както общи, така и специализирани – развитие и поддръжка на стандартите за услугите и към членовете на мрежата, както и необходимите инвестиции за функционирането на мрежата, включително разработката и поддръжката на тематични бази данни и др. Оперативните разходи на организациите, включени в мрежата ще се покриват срещу действително доставени услуги на предприятия.

Бенефициенти: Институционален бенефициенти по тази дейност ще бъде ИАНМСП, а крайни бенефициенти ще са НПО, предоставящи информационно-консултантски услуги на МСП.

2.2.2. Създаване на регионални бизнес-инкубатори

За да се осигури свързаност и интегрираност на подкрепата за стартиращи фирми, ще се създават регионални бизнес инкубатори под формата на „инфраструктурно продължение“ на мрежата. Те ще са насочени към подкрепа на стартиращи фирми и за предоставяне на комплексна подкрепа за предприятията от региона. Проектите ще покриват разходи за изграждането им (обновяването), както и необходимите инвестиции за функционирането на мрежата от инкубатори.

Бенефициенти: Институционален бенефициенти по тази дейност ще бъде ИАНМСП, а крайни бенефициенти ще са НПО, участващи в мрежата от консултантски организации и управителни тела на бизнес инкубатори.

2.3. Въвеждане на енергоспестяващи технологии и използването на възобновяеми енергийни източници

Индикативни дейности:

2.3.1. Въвеждане на енергоспестяващи технологии в предприятията

Ще бъдат подкрепяни дейности, целящи въвеждането на енергоспестяващи технологии, както и за оползотворяване на ВЕИ от предприятията. Интервенциите ще бъдат съсредоточени върху енергийна оценка и енергиен одит, разходи за предпроектни проучвания, енергоспестяваща технология и оборудване, подобряване на енергийното управление, и др. Като допълняемост между приоритетите, трябва да се спомене, че внедряването на иновативни технологии целящи намаляване на енергийната интензивност, ще бъдат допустими за финансиране по Приоритетна ос 1.

Бенефициенти: предприятия от производствения сектор и сектора на услугите.

2.3.2. Въвеждане на възобновяеми енергийни източници

Друго поле на дейност е въвеждането на ВЕИ осигуряващи енергийните нужди на предприятията. Помощта ще е съсредоточена за производство на енергия от вятър, слънце и когенерация от индустриални съоръжения, като ще се финансират изграждането на съоръженията и закупуването на необходимото оборудване.

Бенефициенти: предприятия от производствения сектор и сектора на услугите.

2.3. Насърчаване на бизнес кооперирането и клъстерите

Съвременната икономика отдавна е признала предимствата на бизнес кооперирането и свързването в клъстери, като средство за подобряване на производството и представянето на пазара на предприятията, чрез ефекта на обединяването, икономия от мащаба и подобрен достъп до иновации. Концепцията за клъстерите покрива широк спектър от бизнес структури – национални, регионални, трансгранични клъстери, клъстери по компетентност, индустриални или производствени отношения, и иновационни системи. Те са предназначени за постигане на различни цели – повишаване конкурентоспособността на предприятията, подкрепа на съвместни разработки, подобряване функционирането на различни отрасли и въвеждане на системи за опазване на околната среда. Клъстерите имат положителен ефект върху конкурентоспособността и иновативността, изграждането и подобряването на уменията, осигуряването и получаването на информация, дълготраен и динамичен растеж на бизнеса. Клъстерите по своята природа произлизат в резултат на действията на предприятията, водени от принципа на най-голяма икономическа изгода. Зад всеки успешен клъстер стои успешна фирма или група от фирми и активен клъстерен управляващ орган. Тези водещи компании, често пъти

са големи предприятия които имат пазарна ниша или бързо растящ пазар. Създаването и оцеляването на клъстерното образование се дължат най-вече на такива основополагащи компании и клъстерния управляващ орган. Клъстерите се развиват по отношение на основния фактор, който определя конкурентоспособността: от обикновен клъстер, възникнал в следствие на съвпадение на определени условия, към клъстер основан на инвестициите и икономия от мащаба, и в най-висшата си фаза – клъстер основан на иновациите и накрая превръщащ се в малка иновационна система. Подкрепа по ОП ще бъде предоставяна на нововъзникващи или вече съществуващи клъстери, които в България са най-вече от първите два вида. Клъстерите ще бъдат подкрепяни за подобряване на икономическото им представяне, за стимулиране на иновационните им дейности и, ако има такива случаи, за превръщането им в иновативни клъстери.

Поради комплексният характер на клъстерите, операцията ще подкрепя различни по вид и същност дейности – едновременно ще се финансират общи за клъстера като цяло дейности (управление на клъстера и общи инвестиционни потребности), така и подкрепа за индивидуалните членове на клъстера (включително консултации, инвестиции и обучение).

Бенефициенти: обществени организации, образователни институции и изследователски организации, неправителствени организации и други образувания, включени в мрежа на клъстер(и).

Каква е взаимовръзката на ОП “Конкурентоспособност” и ключовите за устойчивото развитие Национална програма за енергоспестяване за периода 2004 – 2014 г., Национална стратегия за околната среда 2005-2014 г. и Отраслова краткосрочна програма за енергийна ефективност за периода 2005-2007 г.?

ОП обхваща 70% от крайното енергопотребление на страната и се очаква да доведе до намаляване на енергоемкостта на БВП с 30%. Поради тази причина, се счита, че тази ОП може да въздейства в най-голяма степен върху енергийната ефективност на България. Приоритетна цел на програмата е повишаване на конкурентоспособността на българските предприятия чрез прилагане на мерки за насърчаване на енергоспестяването и въвеждането на енергоефективни технологии. Така ще се подпомогне изпълнението на посочените стратегически приоритети, като едновременно с това ще се намали енергийната наситеност на икономиката и ще се повиши нейната конкурентоспособност. Оперативната програма “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” предвижда реализацията на дейност “Подкрепа за въвеждане на енергоспестяващи технологии и използването на възобновяеми енергийни източници” по Приоритетна ос 2 “Повишаване ефективността на предприятията и насърчаване развитието на бизнес средата”, която да подпомогне осъществяването на заложените в националната програма цели.

Националната стратегия по околна среда обхваща периода 2005-2014 г. Тя се стреми да балансира непосредствените изисквания, свързани с процеса на присъединяването с по-стратегически екологични цели и стремежи на страната. Нейната цел е да представи действията, които трябва да бъдат извършени през следващите години, за да се опази околната среда и да се осигури устойчиво използване на ресурсите. Общата дългосрочна стратегическа цел е подобряване на качеството на живот на населението в страната чрез осигуряване на здравословна и благоприятна среда и запазване на богатото природно наследство на основата на устойчиво управление на околната среда. Дейността “Проекти на МСП за технологично развитие” от приоритетна ос 2 “Повишаване ефективността на предприятията и насърчаване развитието на бизнес средата” предвижда подкрепа за въвеждане на енергоспестяващи технологии, за използване на възобновяеми енергийни източници и за въвеждане на нови технологии, опазващи околната среда с цел покриване на екологичните стандарти за предприятия, свързани с поетите международни ангажменти от страна на България. Тази дейност е пряко свързана с постигането на следните стратегическите цели на Националната стратегия за околната среда:

- Интегриране на екологичната политика в политиките за развитие на икономическите сектори и регионите.
- Осигуряване на ефективно управление на околната среда.
- Изпълнение на ангажиментите на България за разрешаване на глобалните екологични проблеми.

Оперативна програма “Регионално развитие”

ОП „Регионално развитие“ (ОПРР) представлява единна оперативна програма за всичките шест района за планиране в България, които са избираеми за финансиране по цел „Сближаване“ на политиката за сближаване на ЕС. Всички действия, предвидени в рамките на ОПРР, ще включват приоритетите на Общността, които подкрепят устойчивото развитие чрез укрепване на растежа, конкурентоспособността и заетостта, социалното включване, както и опазването и качеството на околната среда. Докато другите оперативни програми третират целите и приоритетите за развитие като поставят акцент върху националната политика и само частично отразяват регионалните характеристики на България, ролята на ОПРР е да предложи набор от интегрирани мерки, които да допринесат за постигане на дългосрочните цели за развитие на страната, като същевременно включват и териториалните фактори на растежа.

Следвайки ориентира, даден от Стратегическите насоки за сближаване на Общността, цялостната логика на интервенция на ОПРР цели да стимулира потенциала за развитие, така че да се постигнат и задържат високи темпове на растеж, включително чрез адресиране на дефицитите в основните инфраструктурни мрежи и укрепване на капацитета на местно и регионално равнище. **Ключови елементи от анализа на тази ОП, свързани с политиката на енергийната ефективност в контекста на устойчивото развитие, са лошите показатели на сградния фонд, особено за многофамилни сгради и панелни блокове в жилищните квартали, както и липсата на равен достъп до енергийните ресурси.** Съществуват ясно изразени регионални различия в достъпа до устойчиви, ефективни енергийни източници и по-специално до възможностите за използване на природния газ като алтернатива за повишаване ефективността на енергоснабдяването и фактор за повишаване на регионалната конкурентоспособност и качеството на живот. Добре развитата газопрепосна мрежа в страната служи за транзитен пренос на природен газ към съседни страни и е изградена с цел осигуряване на газ за големите промишлени предприятия, много от които вече не функционират. В същото време изграждането на газоразпределителни мрежи и газификацията на домакинствата за най-пълно използване на предимствата на директната употреба на природния газ (икономическа ефективност, енергийна ефективност и опазване на околната среда) все още е на съвсем начален етап. България е разделена на 5 газоразпределителни района с определени територии за изграждане на газоразпределителни мрежи. Важно е да се отбележи, че на този етап тези райони не включват общините, които са по-отдалечени от главните газопрепосни тръбопроводи и основните им разпределителни разклонения. Наблюдава се нещо като “пазарен провал”, тъй като пазарните сили сами по себе си не са достатъчни да осигурят газификацията на повече от половината от общините в България, към които няма проявен интерес от инвеститори, поради отсъствието на изградени газопроводи към тях. Осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради в общините, които не са включени в списъка на определените територии за газоразпределение (газоразпределителните райони), е важно условие за подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността.

Газоразпределителните разклонения на газопрепосната мрежа **към град София и агломерационните ареали на всички големи градове** са налице отдавна и в тези райони съществува възможност за изграждане на газоразпределителни мрежи за газификация на промишлеността, домакинствата и обществените сгради. Последните тенденции в икономическото развитие на пазара и особено тенденцията на териториално разрастване на град София и големите градове разкрива значително увеличен спектър от възможности за развитие на газификацията в тези райони, главно в периферните им части, които не са покрити от областните отоплителни мрежи, но разполагат с капацитет за развитие на нови производствени зони.

Агломерационните ареали на средноголемите градове имат вероятно най-добри перспективи за развитие на газопрепосни мрежи, тъй като три четвърти от тях попадат в границите на определените територии за газоразпределение и вече имат изградени разклонения на газопрепосната система към своята територия. Извън определените територии за газоразпределение остават агломерационните ареали на Видин, Карлово, Кърджали, Свищов, Силистра и Смолян, но съществуват възможности за достъп до газопрепосната мрежа чрез удължаване на вече изградените разклонения или чрез изграждане на нови разклонения към тяхната територия.

Изграждането на газопрееносна мрежа към съответните общини за улесняване на тяхната газификация ще допринесе за развитието на конкурентна местна среда и за намаляване на вътрешнорегионалните различия.

В останалата част от страната, извън агломерационните ареали, 40% от общините попадат в границите на определените зони за газоразпределение, докато само около 10% от тях имат изградени газопроводни разклонения от газопрееносната система, тъй като отсъствието на големи населени места в региона прави тяхната газификация на този етап непривлекателна за частните инвеститори. Тази "сива зона" се нуждае в най-голяма степен от специфични мерки за подобряване на местния конкурентен капацитет и насърчаване на инвеститорския интерес. Създаването на условия за изграждане на газопрееносни мрежи и доставка на природен газ в тези региони ще открие възможности за подобряването на общите условия за тяхното развитие.

Екологичната оценка (ЕО) на оперативна програма "Регионално развитие 2007-2013 г." бе проведена в съответствие с изискванията на глава шеста на Закона за опазване на околната среда и Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (обн. ДВ, бр. 57 от 2.07.2004 г., в сила от 1.07.2004 г., изм. и доп. бр. 3 от 10.01.2006 г.), с които са транспонирани изискванията на Директива 2001/42/ЕС. Основна цел на ЕО е да допринесе за интегрирането на въпросите на околната среда в подготовката на ОПРР и да осигури по-високо ниво на защита на околната среда и постигане на устойчиво развитие в България. ЕО е проведена като част от предварителната оценка на програмата в съответствие с европейското и българското законодателство.

Въз основа на становището по ЕО и с оглед предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия при осъществяването на програмата се предвижда прилагане на следните мерки:

- проекти, предвиждащи инвестиционни предложения/планове, за които се изисква ОВОС/ЕО или оценка на съвместимостта да се одобряват само след положително становище по ОВОС/ЕО и при съобразяване с препоръките в извършените оценки;
- да се дава приоритет на проекти, които предвиждат внедряване на малкоотпадъчни и безотпадъчни технологии, ноу-хау и други водо-, енерго- и материалоспестяващи технологии;
- при реализация на дейностите за водоснабдяване и канализация да се дава приоритет на намаляване на водните загуби от водопрееносната мрежа и за подобряване на качеството на питейните води;
- при осъществяване на дейностите по Приоритетна ос 1 да се отчита необходимостта от създаване на зелени системи в условията на съподчиненост с ландшафтното устройство на територията;
- при проектиране на обектите да се вземат предвид границите на паметниците на културата и на техните охранителни зони, както и на всички защитени по реда на специален закон територии и постановените за тях режими и изисквания за опазване;
- при планиране на строителните дейности да се предвидят мерки за ограничаване на емисиите прах, шум и вибрации;
- при изготвяне и реализация на проектите за пътна инфраструктура да се използват предимно съществуващи трасета. Където е необходимо да се предвижда изграждане на специализирани съоръжения;
- проектите за развитие на туризма да са съобразени с нормите за рекреационно натоварване и със статута на територията;
- при изготвяне на проекти за нови обекти по Приоритетна ос 3 да се има предвид от доказване от страна на бенефициентите на включване към локални пречиствателни станции за отпадъчни води и разработване на система за управление на отпадъците;
- да се дава приоритет на екотуризма и други алтернативни форми на туризъм;

- при избора на дейности да бъдат отчитани опазването на биологичното разнообразие, максималното запазване на местообитанията и тяхното видово разнообразие.

На всеки три години от изпълнението на програмата, не по-късно от 15 април, управителният орган на ОП "Околна среда 2007-2013 г." ще изготвя специален доклад по наблюдението и контрола при прилагането на програмата, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни въздействия от осъществяването на програмата. Наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда ще се извършва въз основа на набор от индикатори за въздействие върху околната среда, част от които ще бъдат включени в критериите за избор на проекти. Индикаторите по отделните приоритети на ОПР са:

По Приоритет 1: Устойчиво и интегрирано градско развитие: консумация на електроенергия, топлоенергия, вода; използване на алтернативни източници на енергия; количество рехабилитирани, почистени и озеленени площи; улични мрежи с рехабилитирана настилка, изградени велосипедни пътеки, наднормени емисии във въздуха; население, подложено на шумово натоварване, реставрирани и обновени исторически културни паметници.

По Приоритет 2: Регионална и местна достъпност: новоизградени пътища, включително и до депа; взети мерки за опазване на биологичното разнообразие и природната среда; населени места, свързани с широколентови връзки (ADSL, кабел, сателит, безжични комуникационни мрежи); население, включено към газоразпределителни мрежи; изсечени гори;

По Приоритет 3: Устойчиво развитие на туризма: развити природни, културни и исторически атракции; застроени площи; засегнати горски площи и местообитания; площи със засадена растителност;

По Приоритет 4: Създаване на регионални и местни мрежи: сътрудничество и изграждане на капацитет; планирани и реализирани проекти, свързани с опазване на околната среда; възстановени пътища, ползвани от две и повече общини или построени малки пътни участъци; зелени площи и паркове; проведени кампании, свързани с опазване на околната среда.

Съгласно Приложение 8 към ОПР, което включва нетехническото резюме на екологичната оценка на ОП, са предложени определени мерки, както и индикатори за измерване на въздействието върху околната среда. Мерките за предотвратяване и намаляване на въздействията върху околната среда от осъществяването на програмата ще бъдат включени като част от цялостната система за наблюдение, контрол и оценка на прилагането на програмата, което предполага, че проектопредложения, които имат предвидени подобни мерки в своите дейности, ще бъдат оценявани приоритетно.

Ще се оценяват и индикаторите за екологичен мониторинг по приоритетни оси, което предполага, че проектопредложения, с предвидени дейности, от които получените резултати и ефект могат да бъдат измерени с тези индикатори и имат ползотворно влияние, ще бъдат оценявани приоритетно.

Приоритетни оси, по които се финансират дейности, свързани с енергийната ефективност и употребата на ВЕИ в ОПР

Приблизително разпределение на средствата (в млн. евро)	% от ОПР / приоритетна ос	Финансиране от ЕС	Национално публично финансиране	Общо финансиране	Съотношение на финансирането от ЕС (%)
Приоритетна ос 1: Устойчиво и интегрирано градско развитие (ЕФРР)	50%	680 541 772	120 095 607	800 637 379	85%
Приоритетна ос 2: Регионална и местна достъпност (ЕФРР)	25%	340 270 886	60 047 803	400 318 689	85%
Приоритетна ос 4: Създаване на регионални и местни мрежи, сътрудничество и изграждане на капацитет (ЕФРР)	8%	108 886 684	19 215 297	128 101 981	85%

Приоритетна ос 1: Устойчиво и интегрирано градско развитие

Географският обхват на интервенциите по Приоритетна ос 1 е определен на ниво общини (NUTS IV), определени като агломерационни ареали. Списъкът на общините, които попадат в обхвата на агломерационните ареали е даден като Приложение 3 към ОПРР.

Ключови критерии за избор на проекти

*Проектът ще бъде избираем,
ако отговаря на един от следните критерии:*

- допринася за устойчивото развитие
- подобрява качеството на жизнената среда
- създава предпоставки за разполагане на фирми в региона
- повишава привлекателността на региона
- стимулира сътрудничеството между общините

Операция 1.1: Социална инфраструктура

Индикативните дейности, свързани директно с местните политики за енергийна ефективност са:

- Строителство, рехабилитация, модернизация и оборудване на местни, регионални и национални публични образователни институции – детски ясли и градини, основни и средни училища (напр. учебни зали, библиотеки, лаборатории, спортни съоръжения, учебни корпуси, интернет връзки и ИКТ оборудване)
- Модернизация на инфраструктурата на публични лечебни заведения и оборудването на публични медицински и лечебни заведения за първична, спешна, специализирана извънболнична и болнична помощ съгласно Националната здравна карта, въвеждане на интегрирани информационни системи в здравеопазването (оборудване и софтуер)
- Строителство, реновиране, реконструкция и оборудване на публични институции в социалната сфера (съоръжения)
- Подобряване на инфраструктурата на публичните институции от културната сфера чрез строителство, ремонт, рехабилитация и оборудване на културни центрове, обществени театри, читалища, библиотеки и други съоръжения, свързани с културния живот
- Одити за енергопотребление и мерки за енергийна ефективност за всички проекти в сгради на публичните институции, споменати по-горе (напр. топлоизолация, смяна на дограма, изграждане на локални връзки към системите за топлофикация, газоснабдяване или възобновяеми енергийни източници)
- Изготвяне на общински планове и програми, както и градоустройствени планове с цел осигуряване реализацията на социалната инфраструктура в градовете

Бенефициенти: държавни институции и общини

Операция 1.2: Жилищна политика

Индикативните дейности, свързани директно с местните политики за енергийна ефективност са:

1. Обновяване на едропанелни жилищни сгради в съществуващите жилищни комплекси
2. Обновяване на общите части на многофамилни жилищни сгради, както следва: ремонт на основни елементи от конструкцията на сградата (покрив, фасада, дограма по фасадата, стълбищна клетка, външни и вътрешни коридори, входни врати и площадки, асансьори), технически инсталации (водоснабдяване,

канализация, електричество, топлофикация, телекомуникации) на сградата

3. Осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението, бездомни деца, стари хора и други групи в неравностойно положение, чрез обновяване и промяна на предназначението на съществуващи сгради, собственост на публичните власти и организации с нестопанска цел
4. Одити за енергопотребление и мерки за енергийна ефективност за всички проекти в жилищни сгради, споменати по-горе (напр. топлоизолация, смяна на дограма, изграждане на локални връзки към системите за топлофикация, газоснабдяване или възобновяеми енергийни източници)
5. Подобряване и реконструкция на елементите от прилежащата инфраструктурна мрежа на жилищни сгради (с приоритет към техническата инфраструктура в кварталите - електроснабдяване, публично осветление)

Бенефициенти: Публичните власти и сдруженията с нестопанска цел (като напр. сдружения с нестопанска цел за изграждане на социални жилища), сдруженията на собствениците на жилища в многофамилни сгради

Операция 1.4: Подобряване на физическата среда и превенция на риска

Индикативните дейности, свързани директно с местните политики за енергийна ефективност са:

1. Инвестиции за възстановяване, преустройство, обновяване, почистване, подобряване, развитие на обществени места, места за отдих и развлечение, зелени площи и паркове, площади, изкуствени и естествени езера, поточета
2. Озеленяване и обновяване на градини в градските територии
3. Рехабилитация на градските улични мрежи и подобряване на уличното осветление

Бенефициенти: Общини, сдружения на общини, неправителствени организации в партньорство с общини.

Операция 1.5: Системи за устойчив градски транспорт

Подобряване на обществения градски транспорт от гледна точка на околната среда чрез въвеждане на нови единици (автобуси, трамваи, тролеи, които отговарят на европейските изисквания за вредни емисии и изгорелите газове, използване на алтернативни енергийни източници)

Приоритетна ос 2: Регионална и местна достъпност

Операция 2.3: Достъп до устойчиви и ефективни енергийни системи

Всички райони за планиране на ниво NUTS II са избираеми по тази операция. Изграждането и развитието на газоразпределителна мрежа е пряко свързано с изпълнението на целите на енергийната политика на България и Европейския съюз, като повишаване сигурността на доставките; осигуряване на конкурентоспособност на европейските икономики и наличност на достъпна енергия и насърчаване на екологичната устойчивост и борбата с промяна на климата. България изостава значително в изграждането на газоразпределителни мрежи и газификацията на домакинствата, в сравнение не само със страните от ЕС, но и съседните държави и тези от Югоизточна Европа. Недостигът на доставки на газ често се явява причина за намаляване на инвеститорския интерес и затруднява икономическото развитие на засегнатите райони. В допълнение на това, отдалечеността на някои общини от наличните преносни мощности и нуждата от големи инвестиции в изграждането на разпределителни отклонения са част от причините, поради които тези райони не са включени в описа на обособените територии за разпределение на природен газ. Следователно изграждането и развитието на разпределителните мрежи и газификацията са от решаващо значение за такива райони. Инвестиции от такъв характер ще създадат по-благоприятна и конкурентна бизнес среда и ще намалят

консумацията на енергия не само от икономическия сектор, но и от домакинствата. Употребата на по-устойчиви и ефективни енергийни ресурси има и значителни екологични и социални последици. Инвестициите в газификацията ще имат следните икономически ефекти:

- Тласък в развитието на местната икономика в новите газифицирани територии, повечето от които са слабо развити
- Намаляване разходите за отопление на общинските и обществените сгради
- Намаляване енергоемкостта на икономиката чрез използване на природен газ за отопление вместо електричество
- Съществени икономически, екологични и социални ефекти ще настъпят ако отоплението на по-голямата част от населението следва класическата, но най-неизгодна в енергийно отношение схема – електрически печки, печки на въглища, дърва и в най-малка степен – пропан бутан. Следвайки прогнозите, преминаването от електрическа енергия към използване на природен газ за отопление и домакински нужди ще намали с около 35% разходите на семейство и ще доведе до значително спестяване на енергия. Използването на природен газ в жилищния и икономическия сектор ще допринесе за изпълнението на екологичните задължения и намаляване на вредните емисии от парниковите газове, както и за изпълнението на поетите ангажименти към Протокола от Киото като понастоящем използваните енергийни ресурси (бензин, нафта, въглища, дърва) имат лоши екологични индикатори и по този начин замаяната им с природен газ ще има положителен ефект в намаляване на емисиите на CO₂, SO₂ и прах.
- Използването на природен газ значително ще ограничи търсенето на дърва за отопление и това ще се отрази впоследствие на неконтролното изсичане на горите. На практика, сега в тези зони няма алтернативни източници на дърва, въглища и електричество и изграждането на газоразпределителни тръбопроводи ще осигури такава алтернатива. Подобрените екологични ефекти впоследствие ще доведат до намаляване на вредния ефект върху здравето на хората и подобро качество на живот, в резултат на наличието на алтернативно екологосъобразно гориво, удобно за употреба.
- Завършването на основните газоразпределителни тръбопроводи и осигуряването на евтини и ефективни енергийни ресурси по подходящ и интегриран начин ще допълнят свързващите мрежи (пътища и ИКТ), в резултат на което ще се подобрят вътрешнорегионалните връзки и ще се повишат развитието и регионалната конкурентоспособност. Ефективността и гъстотата на газоразпределителни мрежи се считат за жизненоважни за интеграцията на регионалните и градски икономики и тяхната конкурентоспособност.

Индикативни дейности за подкрепа:

- Изграждане на газоразпределителни тръбопроводи в съответните райони като част от националната газопрепосна мрежа
- Технически проучвания и проучвания за осъществимост, проекти, техническа помощ

Бенефициенти: Общини без лиценз за газоразпределение и непопадащи в описа на обособените територии за газоразпределение (газоразпределителни региони) въз основа на стриктни критерии за избор (нямат достъп до националната газопрепосна мрежа; имат доказан значителен потенциал за пазар на газта – промишленост, публичен сектор и домакинства; мултиплициране на ефекта от газификация – спестено електричество, течни горива, въглища и дърва, както и намалени емисии на парникови газове, SO₂ и прах).

Приоритетна ос 4: Създаване на регионални и местни мрежи, сътрудничество и капацитет

Операция 4.3: Дребномащабни местни инвестиции

Операцията за дребномащабни местни инвестиции ще осигури финансиране и ще подкрепи местните заинтересувани страни, които си сътрудничат, за да разрешат проблеми от местно значение и разработват проекти, основани на интегрирани планове за действие в съответствие с Операция 4.1 по настоящата

приоритетна ос. Интегрираните планове за действие ще съдържат интегрирани пакети от проекти, чието изпълнение ще доведе до решаването на проблеми, пред които са изправени няколко общини. Те следва да бъдат предварително одобрени от съответния Областен съвет за развитие, гарантирайки по този начин, че те ще бъдат съобразени и ще допринесат за изпълнение на Областната стратегия за развитие и Общинските планове за развитие на съответните общини. По тази причина, настоящата операция ще бъде насочена изключително към малки общини (в съответствие със списъка на общини, съдържащ се в Приложение 4 на ОПРР), които се сблъскват с проблеми, произтичащи от тяхната географска и икономическа изолираност. Това активно насочване към подобни общини ще включва интензивна подкрепа и действия, благоприятстващи създаването на нови възможности за местно развитие. Интегрираните пакети за финансиране ще са насочени към конкретни инвестиции, които ще насърчат участието на местните заинтересувани страни за преодоляване на конкретни проблеми на съответните общини. Партньорството ще бъде определящ принцип по време на разработването и изпълнението на проектите. Инвестициите в тази операция са подобни на тези по Приоритет 1 "Устойчиво и интегрирано градско развитие", като разликата е в размера на проектите, географския обхват на дейностите, както и изискването за интегриран подход в процеса на планиране и изпълнение на проектите.

Индикативни дейности, свързани с политиката на енергийна ефективност:

Обновяване/рехабилитация/реконструкция на медицински и лечебни заведения, съгласно Националната здравна карта, въвеждане на интегрирани информационни системи в здравеопазването

Обновяване/рехабилитация/реконструкция на образователни институции, ползвани от повече от една община

Одити за енергопотребление и мерки за енергийна ефективност за всички проекти за публичните институции, споменати по-горе (напр. топлоизолация, смяна на дограма, изграждане на местни връзки към системи за топлофикация, газоснабдяване, въвеждане на алтернативни и възобновяеми енергийни източници и др.)

Обучение, необходимо във връзка с гореописаните дейности и допълващи тези дейности

Бенефициенти: Общини съгласно таблицата от Приложение 4 към ОПРР.

Всеки пакет от проекти за финансиране следва да има Лидер, и това следва да бъде представител на общинските власти. Лидерът ще отговаря за разпределяне на задачите и задълженията по изпълнение на целия пакет в сътрудничество и партньорство с други общини, а в случай на държавно учреждение - със съответното отговорно министерство. Ще се насърчава участието на НПО в съответствие с изискванията за географския обхват на операцията Общини, избираеми за финансиране по Приоритетна ос 4, Операция 4.3.

Оперативна програма "Околна среда"

Околната среда на България е един от най-ценните национални активи, който следва да бъде защитаван и опазван, с оглед бъдещите ползи от него. Същевременно нашата страна преминава през период на големи промени и много от тях излагат този актив на потенциален риск. За да защитим и запазим природните ресурси и за да подобрим екологичното състояние на страната, в бъдеще следва да осигурим устойчиво развитие – не само от социално-икономическа, но и от екологична гледна точка. Поради това основна стратегическа цел на политиката по околна среда за периода 2005 – 2015 г. е **подобряване на качеството на живот на населението в страната, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна среда и запазване на богатото природно наследство на основата на устойчиво развитие на страната.**

ОП "Околна среда 2007-2013 г." е един от инструментите за реализация на националната политика за развитие на страната и в частност на националната политика за околна среда. Финансирането на тази програма ще бъде от ЕФРР – максимум 85%, национално съфинансиране – минимум 15 %, както и от други източници – Европейска банка за възстановяване и развитие, Европейска инвестиционна банка, Европейски инициативи и др. Реализацията на ОП "Околна среда 2007-2013 г." е насочена и към постигане на стратегическите цели на Националната стратегическа референтна рамка 2007 – 2013 г. и насоките за Кохезионна политика на ЕС.

Както Националната стратегия по околна среда, така и Националният план за развитие и поетите ангажименти по време на преговорния процес за членство в ЕС директно или индиректно определят развитието на екологичната инфраструктура като условие за подобряване на качеството на околната среда. Реализацията на ОП "Околна среда 2007-2013 г." е насочена към целите на политиката на Европейската общност по отношение на околната среда, които съгласно чл. 174 от Договора за създаване на ЕО са: **запазване, защита и подобряване качеството на околната среда, предпазливо и рационално използване на природните ресурси и защита на човешкото здраве**. Политиката на устойчивото развитие е фундаментална в ОП "Околна среда". Политиката на Република България в сектор "Околна среда" е насочена към постигането на **хармонично, балансирано и устойчиво развитие**. За преодоляването на основните заплахи за устойчивото развитие Европейската стратегия от Гьотеборг определя цели и мерки, които да доведат до ограничаване на климатичните промени и увеличаване на използването на чиста енергия, повишено внимание към заплахите за човешкото здраве, по-отговорно управление на природните ресурси, подобряване на транспортната инфраструктура и управлението на земите. През юни 2006 г. бе приета новата Стратегия за устойчиво развитие, която определя общите цели по отношение на изменението на климата и чистата енергия, устойчивия транспорт, устойчивото производство и потребление, разглежда опасностите за човешкото здраве, по-доброто управление на природните ресурси, социалната интеграция, демографската структура и миграцията, както и борбата с бедността в световен мащаб. Шестата екологична програма на Европейския съюз, с която са установени екологичните приоритети на Общността, е насочена към постигането на цели, свързани със:

- стабилизиране на концентрациите на парникови газове в атмосферния въздух до ниво, което би предотвратило опасното антропогенно въздействие върху климата;
- опазване, съхраняване, възстановяване и развитие на функционирането на екосистемите, на природните местообитания, дивата флора и фауна, за да бъде спряно опустиняването и загубата на биологично разнообразие до 2010 г., включително разнообразието от генетични ресурси;
- постигане на високо качество на живот и социално благосъстояние на гражданите чрез осигуряване на околна среда, в която нивото на замърсяване не оказва вредно въздействие върху човешкото здраве и природата и чрез насърчаване на устойчиво развитие на населените места. За целта е необходимо да бъде постигнато високо качество на повърхностните и подземни води и на атмосферния въздух, устойчиво използване на водите и водните ресурси, замяна на опасните химични вещества с по-безопасни такива или по-безопасни алтернативни технологии, ограничаване на негативното въздействие на пестицидите и по-устойчивото им използване, значително ограничаване на броя на хората, изложени редовно на шумово замърсяване;
- по-ефективно управление и използване на ресурсите и управление на отпадъците, което да доведе до създаването на по-устойчиви модели на производство и потребление. По този начин ще бъде прекъсната връзката между използването на природните ресурси и образуването на отпадъци с нивото на икономически растеж и ще бъдат предоставени гаранции, че използването на природните ресурси не надвишава капацитета за възстановяване на околната среда. Индикативна задача за постигането на целта е до 2010 г. 22% от произведената в рамките на Европейската общност електрическа енергия да е от възобновяеми енергийни източници. За целта е необходимо и значително намаляване на количеството на отпадъците за депониране, на опасните отпадъци, безопасно депониране и обработване, насърчаване на повторната им употреба.

Очертавайки рамката на европейската екологична политика и в изпълнение на чл. 6 от Договора за създаване на Европейската общност, Шестата екологична програма следва да допринесе за интегрирането на изискванията за опазване на околната среда в политиките на Общността. Привличането на обществеността в процеса на вземане на решения и осигуряването на достъп до информацията, свързана със състоянието на околната среда са решаващи за успеха на Програмата.

В съответствие с екологичната политика на ЕС, Националната стратегия по околна среда 2005-2014 г. е насочена към:

- **решаване на глобалните екологични проблеми:** изпълнение на ангажиментите по протокола от Киото и Конвенцията на ООН по изменение на климата, прекратяване употребата на опасни химични вещества и препарати, които разрушават озоновия слой и ограничаване и противодействие на процесите на опустиняване и деградация на почвите;
- **опазване на природното наследство и поддържане на богато биологично разнообразие:** опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и спиране на загубата на биологично разнообразие до 2010г., устойчивото използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на природните местообитания и екосистеми, опазване на разнообразието на видовете, на генетичното биоразнообразие и обезпечаване на биологичната сигурност
- **достигане и поддържане на високо качество на околната среда в населените места** чрез постигане на съответствие с европейските стандарти за качество на атмосферния въздух, подобряване на управлението на отпадъците, включително чрез въвеждането на системи за разделно събиране, повторна употреба и рециклиране, подобряване на чистотата в населените места, намаляване на шумовото замърсяване и развитие на устойчиви системи за градски транспорт, щадящи околната среда;
- **осигуряване на добро качество и достатъчно количество вода,** включително чрез рационално използване на водните ресурси от стопанските сектори и обществото;
- **по-тясно интегриране на политиката в областта на околната среда в секторните и регионални политики:** намаляване на замърсяването и превенция на бъдещи въздействия върху околната среда в промишления и енергийния сектори, увеличаване употребата на ВЕИ и подобряване на ефективното използване на енергия, екологосъобразно управление на опасните химични вещества и препарати и контрол на риска от емисии на разтворители, екологосъобразно управление на производствени и опасни отпадъци, минимизиране на екологичните рискове от стари замърсявания, прилагане на екологосъобразни практики в селското стопанство и опазване на екологично чистите земи, развитие на устойчив туризъм и на екологично чисти транспортни системи с намалено въздействие върху околната среда;
- ефективното управление на околната среда, включително чрез подобряване на административния капацитет на институциите, прилагане на екологичното законодателство, привличане на обществеността в процеса на вземане на решения, касаещи околната среда и разширяване на достъпа до информация.

Анализ на ОП “Околна среда” по отношение на опазването на компонент “Въздух”

1. Емисии на вредни вещества

В периода 1999-2004 г. се наблюдава задържане на нивата на четирите основни замърсителя, попадащи в обхвата на Директива 2001/81/ЕС за националните тавани за емисиите на определени вредни вещества (SO₂, NO₂, NH₃ и NMVOC), с известно намаляване на дела на емисиите от серни окиси, следствие на функционирането на съоръжения за улавяне на серните окиси в ТЕЦ (10% от емисиите се улавят). При сегашните темпове на развитие, без пускане в действие на нови големи производства - източници на вредни вещества и внедряването на почистващи технологии, България ще успее да изпълни към 2010 г. ангажиментите си по протокола от Гьотеборг за ограничаване на годишните национални емисии към Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния. Най-голям източник на **серен диоксид** е енергетиката с 88.2% от общото емитирано количество, като ТЕЦ продължават да емитират и 30% от азотните оксиди. Най-голям източник на **метан** продължават да са дейностите, свързани с добив и преработка на изкопаеми горива, като през 2004 г. техният дял в общите емисии достига до 74.5% от общото количество. Основен източник на **амоняк** през 2004 г. са селскостопанските дейности и третирането и депонирането на отпадъци, съответно с 67.5% и 18% от общите емисии. Най-голям източник на **олово** през 2004 г. е индустрията с 89.3% дял от общото емитирано количество. Индустриалните горивни процеси и ТЕЦ са най големите източници на **живак**, емитирайки съответно

52% и 34.8% от общото количество за 2004 г. Индуриалните горивни процеси емитират 95% от общото количество **кадмий**. ТЕЦ и изгарянето на горива в битовия сектор са най-големите източници на **диоксини и фурани**, емитирайки съответно 49.5% и 27.3% от общото количество, емитирано в страната от антропогенна дейност.

2. Законодателство

Основното законодателство в страната в сектор въздух се съсредоточава в Закона за опазване на околната среда, Закона за чистотата на атмосферния въздух и подзаконовите нормативни актове. Съгласно Националната програма за постепенно прекратяване на производството и употребата на оловни бензини от 01.01.2004 г. в страната е забранена употребата и производството на оловни бензини.

По време на преговорния процес на България с ЕС бяха договорени **преходни периоди по няколко прилагачи програми**, както следва:

- **до края на 2011 г.** за ограничаване на съдържанието на сярата в котелните горива до 1% (масов) съгласно Директива 99/32/ЕС. В програмата за прилагане на тази директива, се разглеждат съществуващата ситуация, калкулирани са разходите за постигане на съответствие и са дефинирани източниците на финансиране. Общите разходи за постигане на съответствие с изискванията на директивата са оценени на 1.5 млн. евро, които ще бъдат осигурени главно от държавния бюджет;
- **до края на 2007 г. и на 2009 г.** за ограничаване емисиите на **летливи органични съединения** при съхранение, превоз и дистрибуция на бензини за терминалите и бензиностанциите със "среден" и "нисък" капацитет съгласно **Директива 94/63/ЕС**. Договорените переходни периоди са за постигане на съответствие с изискванията, свързани с емисиите на летливи органични съединения, в резултат на съхранението, превоза и дистрибуцията на горива до терминалите и бензиностанции със "среден" и "нисък" капацитет. В програмата за прилагане на тази директива, са разгледани съществуващите (или действащи) инсталации и бензиностанции на територията на страната, изчислени са разходите за постигане на съответствие с изискванията и са описани източниците на финансиране. Инвестиционният план за прилагане на директивата не предвижда използването на външно финансиране за осигуряване на необходимите инвестиции за постигане на съответствие. Договорено е инвестициите да бъдат осигурени от операторите на съответните терминали, бензиностанции и транспортни фирми. Инвестициите за изпълнение на мерките по отношение на армията, полицията и Държавния резерв ще се разпределят поравно между държавния бюджет и Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС);
- **до края на 2011 г. и до края на 2014 г.** за поетапно привеждане в съответствие (за постигане на нормите за допустими емисии) на отделни блокове на ТЕЦ "Русе", "Лукойл Нефтохим – Бургас", "Варна" и "Бобов дол" съгласно **Директива 2001/80/ЕС**. Преходните периоди са за поетапно постигане на съответствие (т.е. за постигане на допустимите гранични стойности на емисиите) за отделни блокове на ТЕЦ "Русе", ТЕЦ "Лукойл Нефтохим - Бургас", ТЕЦ "Варна" и ТЕЦ "Бобовдол". Останалите 31 функциониращи големи горивни инсталации, вкл. големите замърсители в района на ТЕЦ "Марица изток" ще бъдат приведени в съответствие до края на 2007 г. Програмата за прилагане определя разходите и източниците на финансиране. За горепосочените ТЕЦ финансиране се предвижда единствено от собствени източници на операторите (т.е. новите собственици на инсталациите). Програмата за прилагане предвижда финансиране на разходите за функционирането на големите горивни инсталации, които следва да постигнат съответствие до 2007 г., само от собствени източници на операторите.

Във връзка с горепосоченото, настоящата ОП не предвижда финансиране от кохезионния и/или структурните фондове за изпълнение на изискванията на тези директиви. Програмата за прилагане на Директива 99/13/ЕС за ограничаване на емисиите на ЛОС от употребата на разтворители в определени производствени дейности не предвижда преходен период за нейното прилагане. В резултат установените с нея технически изисквания следва да бъдат приложени към действащите инсталации на територията на страната към 31.10.2007 г.

Анализ на ОП “Околна среда” по отношение на “Емисии на парникови газове”

Инвентаризация 10 на емисиите на ПГ за 2003 г. показва, че общите емисии на ПГ в CO₂ екв. са 69 167 Gg. Тези стойности демонстрират за първи път промяна на тенденцията от последните 14 години. Като цяло емисиите на основните ПГ показват тенденция към намаляване. Това се дължи на намаляването на емисиите на ПГ в сектор “Енергетика”, “Индустриални процеси” и “Отпадъци”. През 2002 г. са емитирани най-малко общи емисии на ПГ в CO₂ екв. от 1988 г. насам, а 2003 г. е първата година, в която се наблюдава увеличаването им. Въпреки това, **намаляването на емисиите през 2003 г. е с около 50% спрямо базовата година**. През 2003 г. емисиите на CO₂ продължават да имат най-голям дял от общите емисии на ПГ изразени в CO₂ екв., емисиите на CH₄ са на второ място, а емисиите на N₂O остават на трето място. Българският енергиен сектор е източник на над 77% от агрегираните емисии на ПГ за последната инвентаризация през 2003 г.

България ратифицира **Рамковата конвенция на Обединените нации по изменението на климата и Протокола от Киото** през март 1995 г. и към настоящия момент изпълнява нейните изисквания. Прогнозата за развитие на емисиите на ПГ през периода до 2020 г. е базирана на допускането, че ще продължи да се прилага Планът за действие по изменението на климата и показва, че прогнозните емисии са под допустимите по протокола от Киото и страната има резерв, осигуряващ изпълнение на ангажиментите относно нивото на емисии. Република България ще се включи в първия период на дейността на Европейската схема за търговия с емисии с присъединяването си към ЕС и ще продължи участието си в нея и през втория период. България участва активно в механизма “съвместно изпълнение” на Протокола от Киото и се подготвя за въвеждане на Европейската схема за търговия с квоти на емисии на парникови газове от 2007 г.

Какви са интервенциите в ОП “Околна среда” във връзка с политиката на енергийна ефективност, производство на енергия от ВЕИ и намаляване на отделените вредни емисии?

Националната политика за енергийна ефективност, производство на енергия от ВЕИ и намаляване на отделените вредни емисии е вплетена в цялата ОП “Околна среда”. Директно с тази политика кореспондира Приоритетна ос 2.

Приоритетна ос 2: “Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци”

Досега, предпочитания метод за обезвреждане на отпадъците в България е депонирането на отпадъци. Настоящият приоритет ще се фокусира също и върху въвеждането на нови модели за управление на битови, строителни и отпадъци от разрушаването на сгради в България, които също ще спомогнат за намаляване на общото количество депонирани отпадъци, както и за тяхното екологосъобразно оползотворяване.

Изгарянето на отпадъци не е разпространена практика в страната, а и значителна част от съществуващите инсталации за изгаряне не отговарят на изискванията на нормативната уредба и съвременните технически стандарти. Към момента в страната няма изградена инсталация за изгаряне на битови отпадъци, основно поради високите разходи за изграждане на съоръженията за изгаряне, съпоставени със съществуващата практика за депониране на отпадъците, относително ниската калоричност на смесените битови отпадъци в страната и ограничените финансови възможности на общините за инвестиции в общинската инфраструктура за обезвреждане на отпадъците.

През последните години предимствата и недостатъците на оползотворяването на енергия, получена от отпадъци, се превърна в широко дискутирана тема. Въпреки потенциалните рискове, използването на отпадъци като алтернативни горива и/или тяхното изгаряне с оползотворяване на енергията би могло да бъде една приложима възможност с реални ползи за околната среда и националната икономика. Изгарянето на отпадъци следва да се извършва само в инсталации, които са в съответствие с изискванията на законодателството и по този начин да бъде гарантирана най-висока степен на опазване на околната среда. Отделената топлина следва да бъде оползотворявана максимално. Отчитайки факта, че настоящите нива на използване на отпадъци за оползотворяване на енергия са незначителни, ще се подкрепят инициативи и инвестиции в тази сфера.

Отпадъците с високо енергийно съдържание, които не са подходящи за рециклиране, следва да бъдат ориентирани към изгаряне с оползотворяване на енергията. В рамките на тази приоритетна ос се предвиждат за финансиране следните индикативни типове дейности, свързани директно с националната политика за енергийна ефективност, производство на енергия от ВЕИ и намаляване на отделените вредни емисии:

- изграждане на "поносими" съоръжения за предварително третиране, включително за компостиране, сортиране и сепариране на отпадъци, едновременно с въвеждането в експлоатация на новоизграждащите се регионални депа за битови отпадъци;
- изграждане на центрове за рециклиране на отпадъци, едновременно с въвеждането в експлоатация на новоизграждащите се регионални депа за битови отпадъци;
- изграждане на инсталации за оползотворяване на отделените газове емисии (метан) от депата за битови отпадъци, чрез производство на електрическа енергия;
- изграждане на регионални съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаването на сгради;
- разработване/преглед и актуализация на регионални/общински планове за управление на отпадъците.

Бенефициенти: Общини

Оперативна програма "Транспорт"

Целта на ОП "Транспорт" е да развие инфраструктурата за железопътен, сухопътен, воден и комбиниран транспорт в съответствие с общата транспортна политика на ЕС и поставените изисквания за развитие на трансевропейска транспортна мрежа, за да се достигне устойчивост на българската транспортна система. Постигането на тази цел е предпоставка за устойчиво и балансирано дългосрочно икономическо развитие. Развитието на трансевропейските транспортни коридори на територията на България ще повиши броя на пътуващите и превоза на товари през тях. Изграждането на транспортна инфраструктура, щадяща околната среда, с предвидени байпаси с различен тип транспорт, ще допринесе до баланс в околната среда и ще подобри качеството на живот на градовете и регионите. Самата ОП "Транспорт" е абсолютно обвързана с опазването на околната среда.

Какви са интервенциите в ОП "Транспорт" във връзка с политиката на опазване на околната среда?

Главните цели на политиката на ЕС в транспорта, определени в Бялата книга "Европейска транспортна политика до 2010", са:

- Развитие на модерен публичен транспорт, който ще намали употребата на лични коли и вредните емисии от въглероден диоксид
- Насърчаване на употребата на щадяща околната среда публичен транспорт

В Стратегията от Гьотеборг ЕК определи като една от най-важните цели за устойчиво развитие на държавите членки на ЕС да бъде фундаменталната промяна на използвания транспорт от сухопътен към железопътен, воден и публичен транспорт. Общата транспортна политика подпомага изпълнението на тази цел и се заема с решаването на проблемите на трафика и повишаване на замърсяванията и насърчаване на употребата на транспорт, който е щадящ в по-голяма степен за околната среда. Поради тази причина държавите членки дават своя приоритет за инвестиции в развитие на публичен и железопътен транспорт, вътрешен воден и морски транспорт, както и в изграждане на необходимите връзки между тях. В областта на превоза на товари

насоките за изграждане на Трансевропейска транспортна мрежа насърчават изграждането на международни коридори с колкото е възможно повече връзки, способстващи фундаменталната смяна от сухоземен към по-щадящ природата вид транспорт.

Развитието на транспортния сектор има негативен ефект върху околната среда. Намирането на приемливи решения за опазване на околната среда във връзка с нарастване като цяло на трафика, както и изграждането на устойчива инфраструктура е едно от най-големите предизвикателства на държавите членки. България като държава членка на ЕС е задължена да хармонизира политиката си в транспорта и околната среда с тези на ЕС и да допринесе по този начин за споменатите проблеми и за изпълнението на поставените цели. Ключовите мерки за решаването на проблемите на околната среда, причинени от транспортни дейности включват спазване на структурни правила, свързани с опазването на околната среда в процеса на планиране на основната транспортна инфраструктура.

Изготвен е Доклад за оценка на въздействието върху околната среда, съгласно процедура от Директива 85/337/ЕС, променена от Директива 97/11/ЕС за етапа на планиране и на осъществяването на всички транспортни инфраструктурни проекти. Всеки проект, предизвикващ отрицателни въздействия върху околната среда трябва да бъде санкциониран от Закон за опазване на околната среда.

Оперативна програма “Административен капацитет”

Оперативна програма “Административен капацитет” (ОПАК) има хоризонтален обхват и нейната стратегическа цели са:

- Създаване на ефективна и компетентна администрация, способна да разработва и прилага националните и европейските политики като отговаря на очакванията на гражданите и бизнеса за по-добро обслужване и етика
- Оказване на подкрепа за ефективна съдебна власт

При изпълнението на ОПАК се поставят следните специфични цели:

- Ефективно функциониране на администрацията и повишено доверие на гражданите и бизнеса в нея
- Подобряване на управлението на човешките ресурси в държавната администрация, съдебната система и структурите на гражданското общество
- Модерно административно обслужване

С изпълнението на ОПАК“ ще се постигнат общи стандарти и правила за реформа на държавната администрация на всички равнища – централно, регионално и местно. Това ще доведе до намаляване на разходите и бюрократичните процедури в дейността на администрацията. Капацитетът на гражданското общество за сътрудничество и диалог с администрацията ще бъде също подкрепен в рамките на Програмата. Така ще се постигне качествено формулиране и изпълнение на политики при прилагане принципа на партньорство.

В допълнение, ще бъдат използвани възможностите за транснационално и междурегионално сътрудничество за обмен на добри практики с други държави членки в области от значение за административната и съдебната реформа.

За постигане на поставените цели изпълнението на ОПАК е съсредоточено в следните **приоритетни оси**:

Приоритетна ос I: Добро управление

Приоритетна ос II: Управление на човешките ресурси в държавната администрация, съдебната система и структурите на гражданското общество

Приоритетна ос III: Качествени административни услуги и развитие на електронното управление

Приоритетна ос IV: Техническа помощ

Административни структури

Администрацията е централна и териториална. Централната включва администрацията на Министерския съвет, министерства, агенции, комисии, а териториалната администрация – областната и общинската администрации.

Децентрализация

Децентрализацията е средство за разпределение на отговорности, права и ресурси между нивата на управление и приближаване на процеса на взимане на решенията до гражданите. Реализирането на децентрализацията е свързано с процеса на оптимизиране на административните структури. Новият стратегически подход, определен със Стратегията за децентрализация изисква той да се осъществява взаимосвързано с останалите реформи и процеси в страната. В Стратегията за децентрализация се разглеждат три основни форми на децентрализация – **административна, финансова и политическа децентрализация**. При **административната форма на децентрализация** се увеличава обхватът на предоставяните от общините местни услуги. С последното изменение на **Конституцията на Република България** се регламентира нов ред за установяване на данъците и таксите и определянето на техния размер. На общините се възлага компетентността да определят размера на местните данъци и да определят размера на местните такси.

По този начин се постига реална **финансова децентрализация** и се осъществява съответствие между функциите и отговорностите на общините, от една страна, и финансовите възможности за тяхната реализация – от друга.

За реализирането на процеса на децентрализация специално следва да се акцентира върху:

- обвързване на модернизацията на държавната администрация с процеса на децентрализация;
- обединяване на процесите на децентрализация на правомощия и функции с финансовата децентрализация;
- осигуряване на по-тясна връзка между процеса на децентрализация и политиката за регионално развитие в страната, включително с действията за укрепване на административния и програмен капацитет на общинско и областно ниво за усвояване на средствата от фондовете на ЕС.

Приоритетна ос 1: “Добро управление”

Операция 1.3. Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики

Специфична цел: Създаване и провеждане на политики в партньорство и координация с всички заинтересовани страни

Обосновка на операцията: Доброто управление се основава на политики и закони, които ангажират всички заинтересовани страни в процеса на тяхното формулиране. Прилагането на принципа на партньорство и ефективната координация са предпоставка за ясното формулиране на стратегически цели и политики за изпълнението им в съответствие с поставените цели, както и за провеждането на устойчив мониторинг и контрол върху изпълнението. Предмет на тази операция ще бъде също така анализирането на необходимостта от и въвеждането на система за предварителна оценка на въздействието на политиките и законите. Тя е основна за по-добро регулиране и за успешното изпълнение на политиките. Заедно с обученията по Приоритетна ос II, тази операция има за цел да институционализира ефективни механизми за консултация между административните структури и частния сектор.

Дейност 1: Стратегическо планиране и изпълнение на политики/стратегии

При формулирането на политики ще се консултират обществените нагласи и ще се използват модерните тенденции в областта на стратегическото планиране. Ключово за успешното прилагане на политики ще бъде обвързването на необходимите ресурси със стратегическите цели, с конкретни финансови планове и с реализацията на основните национални програми за развитие. Ще се насърчи взаимодействието на институциите за реализиране на националните приоритети и включването на гражданското общество в този процес. Фокусът на стратегиите и политиките ще бъде поставен върху постигането на осезаеми резултати върху общественоекономическото развитие на страната.

Дейност 2: Партньорство в процеса на формулиране на политики

В тази дейност ще се подкрепя участието на заинтересованите страни под различни форми в процеса на правене на политики. Ще се създадат механизми за мониторинг и контрол върху изпълнението на провежданите политики и стратегии.

Дейност 3: Координация в структурите на държавната администрация

Дейността включва въвеждане на механизми за подобряване на координацията между централните, регионалните и местните власти, между държавно-обществените консултативни звена, съветите и работните експертни групи. С тази дейност ще бъдат подкрепени усилията за реализиране на взаимно пресичащи се инициативи и за осигуряване на обратна връзка при формулирането и изпълнението на стратегии и политики. Ще бъде подкрепено междусекторно разработване и изпълнение на стратегии и политики. Предвижда се анализиране и усъвършенстване на нормативната уредба, за което ще се разработят процедури и ще се реализира оценка на въздействието на политики, стратегии и нормативни актове, основаващи се на ефективна координация и на принципа на партньорство. Ще се провеждат и обучения за прилагане на методите за оценка на въздействието.

Бенефициенти: МС, МДААР, централна и териториална администрации, структури на гражданското общество

Целеви групи: Държавната администрация на всички нива, структурите на гражданското общество

Приоритетна ос 2: “Управление на човешките ресурси в държавната администрация, съдебната система и структурите на гражданското общество”

Операция 2.5. Сътрудничество и добри практики при управление на човешките ресурси в държавната администрация, структурите на гражданското общество и съдебната система

Специфична цел: Подобряване на капацитета на държавната администрация, структурите на гражданското общество и съдебната система чрез използване на опит и добри практики от други държави членки на ЕС в областта на човешките ресурси в държавната администрация.

Обосновка на операцията: Участието в инициативи за обмяна на опит с европейски институции и представяне на практики в работата на тези институции ще спомогне за успешното изпълнение на задълженията и функциите на заетите в държавната администрация. Чрез обмяна на опит и добри практики с европейски партньори от неправителствения сектор ще се подобрят уменията на структурите на гражданското общество за партньорство и диалог с администрацията. Обмяната на опит с институции на съдебната власт на други държави членки ще спомогне за установяване на добри практики в българското правораздаване.

Дейност 1: Обмяна на опит и добри практики в държавната администрация

По тази операция ще се финансират дейности, свързани с инициативи за обмяна на опит между експерти, участието им в работни групи към Европейската комисия и създаване на мрежи за сътрудничество. Ще спомогне за изграждането на капацитета на ИПАЕИ за провеждане на приложни изследвания и разработване на учебни програми в партньорства с национални и европейски институции, работещи в областта на публичната администрация. Предвиждат се и дейности, които ще подпомогнат ИПАЕИ и Центъра за преводи и редакции

(ЦПР) в сътрудничеството им с институции на другите държави членки. Ще се финансират и проекти, предвиждащи изграждане на портфолио на предлаганите обучителни услуги, предоставяни от национални и европейски институции по публична администрация.

Дейност 2: Обмяна на опит и добри практики за СГО (структури на гражданското общество)

По тази дейност се предвижда обмяна на опит и добри практики между структурите на гражданското общество на национално равнище и тези на равнище ЕС. Ще се финансират проекти, свързани с участие на представители на гражданското общество в работни групи, организирани от ЕК, семинари и конференции на ниво ЕС.

Бенефициенти: МДААР, ИПАЕИ, централна и териториална администрации, структури на гражданското общество, органи на съдебната власт, НИП

Целеви групи: Служители в администрацията на всички нива; структури на гражданското общество; съд, следствие, прокуратура

Общи правила при усвояването на средствата по оперативните програми

Правила на финансирането

Съществуват два основни финансови потока при осъществяването на проекти по ОП: финансови потоци на равнище РБ-ЕС и финансови потоци на национално равнище. И за двата вида финансови потоци съществува авансово, междинно и окончателно плащане. За финансирането е особено важно, че за България и Румъния за периода 2007-2009 г. важи облекченото "Правило N + 3", а след този период "Правилото N + 2", което в момента е валидно за останалите държави членки и означава че финансовият ангажимент на ЕС за определена година по СКФ е валиден до края на втората година, след годината, за която той се отнася. В случай, че парите не са усвоени към края на този период съответната държава губи парите. За да не загуби парите всяка държава членка трябва до края на годината съгласно правилото, действащо за нея да осъществи:

1. Набиране и оценяване на проекти от Управляващия орган /УО/. Сключване на договори с бенефициентите
2. Провеждане на тръжни процедури и изпълнение на проектите
3. Проверки и осъществяване на плащанията от УО и сертифициране и деклариране пред ЕК на направените разходи

В съответствие с чл. 56 на Регламент № 1083/2006 държавите членки следва да приемат правила за допустимост на разходите на национално равнище в съответствие с изискванията за допустимост на разходите, заложили в регламентите на отделните фондове. Българските правила за приемливост на разходите по ОП са определени в Постановление на МС № 62. За приемливи се считат разходите по седемте ОП и оперативните програми по цел "Европейско териториално сътрудничество", извършени между 1 януари 2007 г. и 31 декември 2015 г. В постановлението са посочени основните изисквания за приемливост предвид особеностите на разходите, извършени по съответните ОП, финансирани от КФ, ЕСФ, ЕФРР и по цел "Европейско териториално сътрудничество". Съгласно текста на постановлението допустими за финансиране са разходи направени за:

- Амортизация
- Принос в натура
- Разходи за организация и управление

- Плащания по отношение на инструментите за финансов инженеринг
- Разходи за юридически консултации и нотариални услуги
- Разходи за технически и финансови експерти, ако същите са директно свързани със съфинансираните дейности и са необходими за подготовката или осъществяването им
- Разходи за счетоводство и одит, за застраховки на придобитите в резултат на проекта дълготрайни материални активи, ако същите са свързани с изискванията, наложени от съответния орган

Като изключение по ЕСФ са допустими за финансиране разходи, направени за:

- Трудови и други възнаграждения, стипендии и други доходи, изплатени от трети страни в полза на участниците в дадена дейност и сертифицирани на бенефициента
- При безвъзмездна помощ, непреки разходи, декларирани на базата на постоянна ставка, в размер на 20% от преките разходи по дейността

Аналогично по ЕФРР могат да се финансират:

- Многофамилни жилищни сгради
- Сгради, собственост на публични органи или юридически лица с нестопанска цел, използвани като жилищни сгради за домакинства с ниски доходи или хора със специални нужди

Следните разходи не са допустими, съгласно съответния фонд:

ЕСФ:

- Възстановим ДДС
- Лихви по дългове
- Закупуване на обзавеждане, оборудване, превозни средства, инфраструктура, недвижими имоти и земя

ЕФРР:

- Възстановим ДДС
- Лихви по дългове
- Закупуване на земя, чиято стойност надвишава 10% от общите допустими разходи по съответната дейност. По изключение и в надлежно обосновани случаи, УО може да разреши по-висок процент за дейности, отнасящи се до съхраняване на околната среда

- Закриване на ядрени централи
- Принос в натура

КФ

- Възстановим ДДС
- Лихви по дългове
- Закупуване на земя, чиято стойност надвишава 10% от общите допустими разходи по съответната дейност
- Жилищно строителство
- Закриване на ядрени централи

Спецификата на разходите в зависимост от дейностите по отделните ОП налага разработването и утвърждаването на детайлни правила за приемливост на разходите за всяка от тях. В тази връзка УО по ОП ще изготвят конкретни правила за приемливост на разходите по всяка ОП, свързани с детайлно обяснение по отделните операции и конкретни дейности.

В периода между депозиране на ОП и нейното одобряване от ЕК е предоставена възможност за сключване на договори от УО/МЗ с бенефициенти в размер до 50% от бюджета на съответната ОП за 2007 г. с цел ускоряване на процеса на усвояване на средствата от СФ и КФ.

За управлението на средствата по СКФ на национално ниво са създадени няколко нива на управление:

1. Национален фонд – орган, отговорен за получаване от ЕК по СКФ, който осигурява средствата на УО и МЗ за извършване на плащанията към бенефициента
2. Управляващ орган/Междинно звено – УО/МЗ публикува покана за набиране на проектопредложения по конкретна операция на ОП. Извършва плащането към бенефициента, като тази функция може да бъде делегирана на МЗ. УО сключва Договор с бенефициента. УО/МЗ координира, подпомага и провежда информационната кампания в процеса на кандидатстване, както и наблюдава и оценява изпълнение на проектите.
3. Бенефициентът – подготвя и кандидатства с проектопредложенията, изпълнява проектите, извършвайки плащания към подизпълнителите по проекта, получава авансови, междинни и окончателни плащания от УО/МЗ

Видовете плащания на национално ниво, по отношение на парите по СКФ са:

- авансови плащания до 20% от стойността на проекта;
- междинни плащания, осъществени на базата на определени от УО/МЗ действително извършени допустими разходи. Няма ограничение на техния брой, стига те да са определени в Договора между бенефициента и УО;
- окончателното плащане е равно на общия удостоверен разход без покритите междинни плащания и авансово плащане.

Всички видове плащания се извършват само след представяне на валиден разходен документ. Всичките тръжни процедури ще се извършват съгласно съществуващото национално законодателство, съобразено със Закона за обществените поръчки, Правилника за прилагане на ЗОП, Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки и ПМС № 55 за условията и реда на определяне на изпълнител от страна на бенефициентите на договорена безвъзмездна помощ от СФ на ЕС и от Програма ФАР на ЕС.

Като част от механизма за осигуряване на съфинансиране по проекти в областта на регионалното развитие за периода 2007-2009 г. МФ планира целева субсидия за съфинансиране за общините бенефициенти по проекти, финансирани по СКФ, в размер на 15% от стойността на проекта. Освен това е създаден фонд **ФЛАГ** за подпомагане на общините в усвояването на средствата от СКФ чрез осигуряване на средства за подготовка на проекти и за предварително финансиране на разходите по одобрените проекти. Всяка община или друг бенефициент трябва да финансира сама изпълнението на проекта извън предоставеното авансово финансиране. След приключване на обособена част от проекта, парите, изразходвани за осъществените допустими дейности, ще се възстановяват междинно.

Общи критерии за оценка

- Съответствие на европейското и националното законодателство
- Съответствие на НСРР
- Формулиране на ясни и постижими цели
- Принос към поне една от социално-икономическите цели на конкретната ОП
- Наличие на измерими крайни резултати от проекта
- Яснота за финансиране на проекта – наличие на собствени средства на бенефициента
- Наличие на добавена стойност за отпуснатите средства по проекта
- Спазване на принципа за допълняемост
- Наличие на икономическа стабилност на проекта
- Аспекти, свързани със защита на околната среда и осигуряване на равни възможности
- Спазване на правилата на ЕС за отпускане на държавна помощ
- Липса на дублиране с други проекти на бенефициента, финансирани от ЕС или с национални средства. Ако се открие наличие на такова дублиране, проектът няма да бъде финансиран
- Съответствие с общински и регионални планове за развитие
- Гаранция, че развитието на проекта няма да бъде възпрепятствано от предвидими външни условия
- Уточняване на размера на очакваните разходи и периода, в който се очаква да бъдат направени ползи от проекта, като се посочат разходите и резултатите от проекта

Критериите за оценка са обособени и по съответните ОП:

1. ОП “Транспорт”

- Достъп на българската национална транспортна мрежа до транспортната мрежа на ЕС

2. ОП “Околна среда”

- Спазване на директивите на ЕС в областта на околната среда

3. ОП “Регионално развитие”

- Подобряване на качеството на жизнената среда
- Повишаване на привлекателността на региона за развитие на бизнес
- Стимулиране на сътрудничеството между общините
- Подобряване на условията за бизнес дейности в отдалечените райони
- Намаляване на териториалната концентрация на туризма
- Подобряване на енергийната ефективност

4. ОП “Развитие на човешките ресурси”

- Създаване на нови работни места
- Подобряване на условията на труд
- Гъвкави форми на заетост
- Професионално ориентиране и кариерно развитие
- Подобряване на качеството на образованието и обучението
- Подобряване на социалните и здравни услуги

Най-общо съдържанието на апликационната форма за безвъзмездна помощ съдържа следното:

1. Резюме на проекта (концепция) - не повече от 4 страници
 - Обобщение на проекта - кратко описание на проектното предложение
 - Съответствие – по какъв начин проектът съответства на описаната цел и приоритети на поканата за набиране на предложения, кои са потребностите, които следва да бъдат удовлетворени
 - Методология и устойчивост – кои са основните цели на проекта, дейности и очаквани резултати, как проектът би постигнал устойчивост на постигнатите резултати
 - Компетентност и оперативен капацитет – какъв опит притежава кандидата при работата с проекти в последните три години
1. Проектно задание
2. Бюджет на проекта
3. Информация за кандидата

Най-общо съдържанието на апликационната форма за инвестиционен проект съдържа следното:

- Заглавие на проекта
- Име и местонахождение на кандидатстващата организация
- Цели
- Описание на проекта, в което се включват предвидените дейности и очакваните резултати
- Продължителност и план на действие
- Бюджет на проекта
- Анализ на разходи и ползи. Тук се вписват методологията, разгледаните алтернативни възможности, оценка на риска и предпоставките за изпълнението на проекта
- Анализ на риска. Важен компонент е описанието на външните и вътрешните фактори, пораждащи риска
- Съвместимост с хоризонталната политика на Общността – оценка за въздействието върху околната среда, осигуряване на равни възможности, мерки за публичност.
- Механизми за управление, наблюдение, контрол и оценка на проекта

Как ще се оценяват проекти за финансиране по СКФ?

За извършване на вяска оценка се сформира комисия, в която членуват представители на МЗ, УО и експерти с опит в сектора, в който се отнася конкретния проект. Оценката на проекта включва:

1. Оценка на административно съответствие
2. Оценка за допустимост

И при двата вида оценки се взема предвид финансовата стабилност на кандидата. В тази връзка се изисква представянето на годишни счетоводни отчети, най-малко за последната финансова година. В случаите, когато кандидатът има гаранция от банка или голяма корпоративна организация, това също се отчита като плюс при отпускането на субсидията. За да премине успешно оценяването за икономическа стабилност кандидатът трябва

да докаже, че разполага с достатъчно средства, за да покрие разходите в рамките на предложения от него период.

Ключът към финансиране по европейските СКФ е аргументацията, че проектът е в пълно съответствие с приоритетите на ОП, като по този начин способства за постигането на цел, съставляваща неразривна част от политиката на ЕС. Потенциалният бенефициент трябва да разполага и с друг източник на финансиране. Това е принципът на допълняемост в европейското финансиране.

Вероятността за отпускане на субсидия намалява, ако проектът е стартирал преди даване на одобрение. Приключили проекти нямат право на финансиране.

3. Техническа и финансова оценка.

Техническата оценка е най-значимият елемент при преглеждането на подадените документи. За да получи кандидатът финансиране проектът му трябва да отговаря на следното:

- Напълно да съответства на целта, заложена в поканата за набиране на проектопредложения
- Да представя измерими подробно формулирани крайни резултати и цели
- Да притежава уникални характеристики, да бъде новаторски
- Да доказва стратегическа необходимост – за самия кандидат, съответния сектор и регион, в който ще се приложи проекта
- Да има привлечени партньори, които също са заинтересовани от осъществяването на проекта

Финансовата оценка се прави с цел оптимизиране на бюджета или отстраняване на недопустими разходи.

След окончателното одобрение на проекта, Междинното звено информира бенефициентите за крайния резултат от оценяването и в случай на одобрение се подписва Договор. Неодобрените кандидати ще получат подробно обяснение за причините за отхвърляне на техните проектопредложения.

Изпълнението на проекта започва с подписването на Договор между бенефициента и Управляващия орган. Както беше казано по-горе, когато се налагат тръжни процедури за изпълнение на част от проекта, се следва стриктно българското законодателство. В случаите, когато бенефициентът не е възложител на обществена поръчка, тя ще се извършва по реда на Постановление № 55 за условията и реда за определяне на изпълнители от страна на бенефициентите по договорена безвъзмездна финансова помощ от СКФ и Програма ФАР на ЕС.

Докато тече процесът на изпълнение на проекта, възстановяването на изразходваните средства ще се извършва след представяне на разходно-оправдателни документи – фактури, както и с доклади, съгласно условията на сключения договор. Степента на изпълнение на одобрения проект ще се наблюдава периодично, което ще внася яснота дали се спазват зададените първоначално срокове и дейности. Съответните доклади за напредъка на изпълнението на проекта ще се представят регулярно.

Приключването на проекта се осъществява с представянето на доклад, който описва постигнатите резултати и въздействието, което е оказал за подобряването на съответния сектор. След одобряването на този доклад бенефициентът получава окончателното плащане.

Полезни връзки

Централно координационно звено

Министерство на финансите
Дирекция "Управление на средствата от ЕС"
Директор Боряна Пенчева
Тел. (+359 2) 9859 2901
e-mail: B.Pencheva@minfin.bg

Сертифициращ орган

Министерство на финансите
Дирекция "Национален фонд"
Директор Силвия Инджова
Тел. (+359 2) 9859 2781
e-mail: S.Indjova@minfin.bg

Одитиращ орган

Министерство на финансите
Дирекция "Одит на средствата от ЕС"
Директор Дилянка Железарова
Тел. (+359 2) 9859 5200
e-mail: D.Zhelezarova@minfin.bg

Управляващ орган на ОП "Регионално развитие"

Министерство на регионалното развитие и благоустройството
Дирекция "Програмиране на регионалното развитие"
Директор Боляна Чавдарова
Тел. (+359 2) 94 05 439
e-mail: bchavdarova@mrrb.government.bg

Управляващ орган на ОП "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика"

Министерство на икономиката и енергетиката
Дирекция "Предприемственостни програми и проекти"
Директор Атанас Кирчев
Тел. (+359 2) 940 7500
e-mail: a.kirchev@mee.government.bg

Управляващ орган на ОП "Развитие на човешките ресурси"

Министерство на труда и социалната политика
Дирекция "Европейски фондове и международни програми и проекти"
Директор Красимир Попов
Тел. (+359 2) 981 1717
e-mail: k.popov@misp.government.bg

Управляващ орган на ОП "Транспорт"

Министерство на транспорта
Дирекция "Координация на програми и проекти"
Директор Нели Йорданова
Тел. (+359 2) 94 09 886
e-mail: nyordanova@mtc.government.bg

Управляващ орган на ОП "Околна среда"

Министерство на околната среда и водите
Дирекция "Кохезионна политика за околната среда"
Тел. (+359 2) 940 6157

Управляващ орган на ОП "Административен капацитет"

Министерство на държавната администрация и административната реформа
Дирекция "Управление на програми и проекти"
Директор Биляна Раева
Тел. (+359 2) 940 1141
e-mail: Bilyana.Raeva@ndaar.government.bg

Управляващ орган на ОП "Техническа помощ"

Министерство на финансите
Дирекция "Управление на средствата от ЕС"
Директор Боряна Пенчева
Тел. (+359 2) 9859 2901
e-mail: B.Pencheva@minfin.bg

Повече информация можете да намерите на следните интернет адреси:

www.europe.bg

www.evropa.bg

www.eufunds.bg

www.evroportal.bg

www.structuralfundsbulgaria.eu

http://www.europa.eu/50/index_bg.htm

<http://www.europeaninstitute.net>

<http://www.osf.bg>

<http://dnevnik.bg/evropa/>

<http://europa.eu/>

http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/pa_norama_en.htm

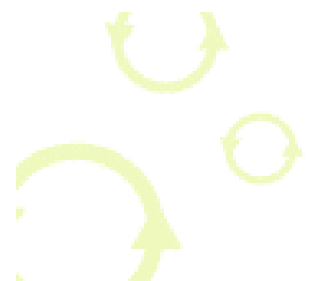
http://ec.europa.eu/employment_social/esf2000/index_en.html

<http://www.euroactiv.com>

<http://www.euobserver.com>

http://ec.europa.eu/enlargement/index_en.htm

<http://www.ruse-europe.org>

Това ръководство беше изготвено в рамките на проекта RUSE, който се подпомага от Европейската комисия (Главна дирекция РЕДЖИО към програмата на общността Интеррег III C Западна зона / Договор RUSE 2W0057N). Българското участие в проекта се съфинансира от програма ФАР към МРРБ по договор BG 2004/016-919.05.01.01.003 “Външни дейности на Европейската общност”